

# PROSVETNI DELAVEC

## O problemih šolske reforme

Svet za šolstvo in Svet za strokovno izobraževanje LRS sta na izredni skupni seji dne 14. novembra t. l. razpravljala o izrednem poročilu, ki sta ga pod naslovom »O najvažnejših problemih šolske reforme« pripravi predsednik Sveta za šolstvo tov. Ludvik Gabrovšek in tov. Marjan Lah. Poročilo bo že v novembru predloženo Ljudski skupščini LRS v razpravo.

Poročilo o najvažnejših problemih šolske reforme ugotavlja med drugim, da se bo nadaljnja reforma našega šolstva morala nasloniti na intenzivnejšo skrb samih šolskih kolektivov, pa tudi prosvetno pedagoške službe na terenu, da se bo dvignil predvsem vzgojno-izobraževalni nivo šolskih ustanov. Proces osamosvajanja šolskih ustanov omogoča, da se tako kolektivi kakor posamezniki bolj približajo našim vzgojno-izobraževalnim smotrom. Na področju pedagoške teorije in prakse bo treba vključiti najboljše kadre in jim omogočiti delo.

V razpravi je bilo govora o še vedno pretežno vprašanju financiranja šolskih ustanov v gospodarsko nerazvitih komunah; člani sveta za šolstvo so izrazili mnenje, da bi vendar moral neki republiški organ v kritičnem položaju pomoči takim šolam in jim omogočiti nemoteno delo.

Znova je bilo tudi sproženo vprašanje mladine, ki ne konča z uspehom osemletno šolo. Čeprav kaže statistika, da je take mladine pri nas še blizu 40 % (medtem ko je bilo 1953 okrog 70 %), pa se vendar velik del te mladine le zaposli oziroma šola

v nekaterih šolah, ki doslej niso postavljale strogih kriterijev za sprejem. Vsekakor pa ta problem ostaja in bo moral naš najvišji prosvetni organ oziroma predstavniki naše družbene skupnosti, ker je to splošno družbeni problem, v bližnji prihodnosti tudi o tem odločiti.

Na seji je bilo načeto tudi za-

nimivo vprašanje smotrnosti trošenja sredstev za izobraževanje v LRS. Odstotek narodnega dohodka, ki gre pri nas za to dejavnost, je dokaj velik, po nek-kih podatkih celo — sorazmerno z drugimi izdatki — prevelik. Vendar bo za take ugotovitve potrebna temeljita analiza notranje potrošnje teh sredstev. h.

## ZA VARNOST NA CESTI

Nagel razvoj motorizacije je povzročil pri nas vrsto novih problemov. Morda je največji, kako povečati varnost prometa, kako omejiti število prometnih nesreč. Statistiki so dokazali, da je število smrtnih primerov v prometnih nesrečah na tisoč motornih vozil v naši državi dosti večje kot v prometno bolj razvitih deželah. Če analiziramo vzroke, ugotovimo, da je to največ-

krat neupoštevanje ali nepoznavanje prometnih predpisov, nestrpnost in neprevidnost. To pa so stvari, ki bi jih lahko odpravili ali vsaj omejili z vzgojo in izobraževanjem.

Ob zamenjavi voznških dovoljenj so v Mariboru izvedli anketo med vozniki motornih vozil. Največ šoferjev je predlagalo, naj bi v obvezni šoli uvedli prometno vzgojo. Prvič, ker so otroci zelo neprevidni uporabniki cest in povzročitelji mnogih nesreč, in drugič, ker so to bodoči vozniki motornih vozil.

Neke šole so dobile učni načrt za prometno vzgojo v vseh razredih. Z njim pa nismo bili posebno zadovoljni, ker je zajel prometno problematiko preveč široko, obravnaval zgodovinski razvoj in vrsto dejstev, o katerih govorimo pri fiziki in geografiji. Mnogo premalo pa je bila poudarjena prometna varnost, ki je prav gotovo osrednji problem.

Ponekod so se odločili, da bodo poučevali prometno vzgojo le v sedmem razredu in to celo leto po eno uro na teden. Predmetni učitelji so izbrali snov po lastnem predudku. Vzgojni in učni uspehi pri tem pouku so bili zelo lepi.

Iz izkušenj pa vemo, da učenci pred sedmim letom niso imuni pred prometnimi nesrečami, vemo pa tudi, da so kulturni odnosi med uporabniki cest, srčna kultura voznikov, strpnost in uvidenost, važni momenti varnega prometa. To pa so moralne odlike, ki bi jih morali zavestno vzgajati že pri najmlajših ob izobraževanju o prometu. Tako bi pri učencih z lažjim delom dosegli boljše uspehe, kot če jih bomo morali prevzvajati takrat, ko bodo igrali pomembno vlogo v prometu in sami upravljali motorna vozila.

Morda bi lahko uvedli prometno vzgojo v vse razrede, ne da bi učen-

ce obremenjevali z novimi urami. Od prvega do tretjega razreda bi jo vključili v spoznavanje narave in družbe, v četrtem, petem in šestem razredu bi jo priključili gospodarskemu in tehničnemu pouku, v sedmem in osmem razredu pa bi si morda sposodili eno od obeh dopolnilnih ur, ki so sicer priporočene za dopolnitev in razširitev predmetov iz področja narave in družbe, vendar bi jo svet za šolstvo pri občinskem ljudskem odboru lahko predpisal za prometno vzgojo po posvetovanju z učiteljskimi zbori, šolskimi odbori, gospodarskimi in družbenimi organizacijami.

Prometna vzgoja v vseh razredih osnovne šole, čeprav v še tako skrajnem obsegu, bi bila učinkovitejša, kot če jo pustimo vsemar do sedmega razreda, tam pa ji posvetimo po celo tedensko uro vse leto. Tako bi se v višjih razredih po potrebi lahko menjavala, v polletju ali celo četrletju, še z drugimi predmeti za dopolnilne ure (problematika komun, mladinske ure, pouk ustave ipd.).

Za vsebino dela pri prometni vzgoji nismo v zadregi, strokovno pomoč nam radi nudijo tudi prometni organi, ki so pripravili za pouk mnogo sodobnih pripomočkov (filmov, diafilmov, publikacij itd.). Seminarji za učitelje, ki poučujejo prometno vzgojo in so jih že organizirali v ljubljanskem okraju, bi bili dobro sprejeti tudi drugod.

Danes se pri nas z varnostjo prometa intenzivno ukvarjajo vsi zainteresirani faktorji in uspešno uporabljajo vsa sredstva množičnega obveščanja. Tudi šola v tem prizadevanju ni stala ob strani. Le da je bilo naše delo mnogokrat kampanjsko in nenačrtno, odvisno od raznih tednov in mesecev prometa, priložnostnih nagradnih razpisov in natečajev, predavanj in ogledov razstav. V redno učno in vzgojno delo je prometna vzgoja redko segala, razen da so pri likovnem pouku risali prometne znake, pri tehničnem pouku pa so jih modelirali iz gline. Vsa ta prizadevanja šole pa bi uredil sistematični pouk v rednem učnem času.

Velimir Batič



S prometno vzgojo je treba začeti že pri najmlajših. Slika prikazuje 1. b razred osnovne šole na Viču pri discipliniranem prehodu preko ceste. Učenec tega razreda je bil tudi pokojni Lado Zdešar, ki ga je zadnji dan v oktobru do smrti povozil avtomobil. Ladoja ni na sliki.

## DEJAVNOST USTANOVE PRIBLIŽATI POTREBAM

### Razgovor z direktorjem Delavske univerze Boris Kidrič v Ljubljani

Delavska univerza Boris Kidrič v Ljubljani si je v dobrem letu obstoja (prej je bila to DU za ljubljanski okraj) pridobila sloves ustanove, ki med svojimi vrstnicami zavzema tako po obsegu svoje dejavnosti kot tudi po pomenu eno prvih mest. Izkušnje, ki si jih je ta ustanova pridobila v svojem dosedanjem delu, zaslužijo vso pozornost.

»Ena poglobitvenih značilnosti naše dejavnosti,« nam je v razgovoru povedal direktor DU Boris Kidrič tov. Srečko Božnar, »je v tem, da nobenih programov izobraževanja ne vsiljujemo. Na podlagi lanskoletnega dela smo letos v celoti prešli na povsem nov sistem izobraževanja. Program, ki smo ga bili prvotno sestavili, je namreč v sezoni 1961/62 predvideval različne dejavnosti,

družbeno izobraževanje so lani organizirali 35 seminarjev, in to 15 za samoupravne organe v proizvodnih gospodarskih organizacijah, 7 seminarjev za samoupravne organe v neproizvodnih organizacijah, 1 za organe družbenega upravljanja v šolskih ustanovah, 2 za vodilno osebje gospodarskih organizacij, 5 za člane delovnih kolektivov, 2 za vodstvo političnih in družbenih organizacij in 3 za funkcionarje sindikalnih podružnic v okviru sindikalne šole. Tako je seminarje, ki jih je priredil sektor za družbeno izobraževanje, obiskovalo 1121 slušatelj.

V okviru mladinskega izobraževanja so organizirali 2 oddelka

kov, 23 prosvetnih delavcev, 7 zdravnikov in 10 ostalih.

V sektorju za strokovno izobraževanje so se orientirali predvsem v dopolnjevanje strokovnega znanja, izobraževanje na delovnem mestu in na razne specializirane tečaje — v smislu Resolucije Zvezne ljudske skupščine in pa gradiva sveta za strokovno izobraževanje LRS. V lanskem izobraževalni sezoni je ta sektor izvedel 25 različnih tečajev, v katerih je bilo zajetih 690 slušateljev. Delalo je 73 predavateljev — ekonomisti, pravniki, inženirji, tehniki itd. Za to dejavnost so založili 8 skript.

V tretjem sektorju — učenje tujih jezikov — pa je DU Boris Kidrič prinesla novost v tem, da je poleg vrste jezikovnih tečajev uvedla še posebne tečaje za potrebe tistih delavcev in uslužbencev, ki morajo poznati tuj jezik samo toliko, da lahko tujcu nudijo najnujnejša pojasnila. Tu je bilo 92 tečajev s 1720 slušateljev: 21 ekonomistov, 8 pravni-

priljubljeni tečaji za vpis na višje in visoke šole, dopisno-seminarski tečaji ipd. Delalo je 55 predavateljev.

»Brez kakšnih posebnih zgledov od koderkoli,« je dejal tov. Božnar, »mo se na osnovi lastne prakse dokopali do takega načina dela. Predvsem se želimo resnično približati obstoječim potrebam in jim prilagoditi svoje delo. Ta koncept, lahko rečemo, da je naš. Pripomniti pa moram, da tega ne bi dosegli brez moralne podpore družbeno-političnih organizacij v občini: SZDL, komiteja ZK in občinskega sindikalnega sveta.

In pa — tudi to je treba poudariti: brez odločilne vloge našega upravnega odbora, ki je imel v dobrem letu že 14 zelo plodnih sej.

Med največjimi težavami, ki ovirajo nemoten razvoj dejavnosti Delavske univerze Boris Kidrič, pa je pomanjkanje lastnih učilnic. Samo tri učilnice, ki jih premorejo zdaj, je premalo. Vezani so na prostore v šolah, tam pa vemo, kakšna stiska za prostor vlada.

### Ob dnevu republike 29. novembu

ČESTITATA

REPUBLIŠKI ODBOR SINDIKATA PROSVETNIH IN ZNANSTVENIH DELAVCEV

IN

UREDNIŠTVO IN UPRAVA PROSVETNEGA DELAVCA

ne da bi mi prej sploh vedeli, ali te dejavnosti ustrezajo potrebam izobraževanja v gospodarskih organizacijah, ustanovah in zavodih. Kmalu pa se je pokazalo, da mora program izobraževanja izhajati iz povsem drugačnih osnov. Zaradi tega smo v programu svoje dejavnosti za letošnje leto objavili samo, kaj lahko nudimo, kakšne seminarje, predavanja in tečaje lahko organiziramo za zainteresirane; v programu samo naznačujemo področja in smeri izobraževanja.

Kako poteka tak način dela? Najprej se s predstavniki delovne organizacije nevezano pogovorimo o potrebah izobraževanja — družbenega ali strokovnega, o potrebah, ki jih oni čutijo v svojem kolektivu. Zatem izdelamo okvirni izobraževalni program in ga pošljemo nazaj, da ga naročnik dokončno odobri s tem, da dopolni ali izmenja posamezne teme. Nato pride šele naročilo Delavske univerze za izvedbo seminarja in se sklene pogodba.

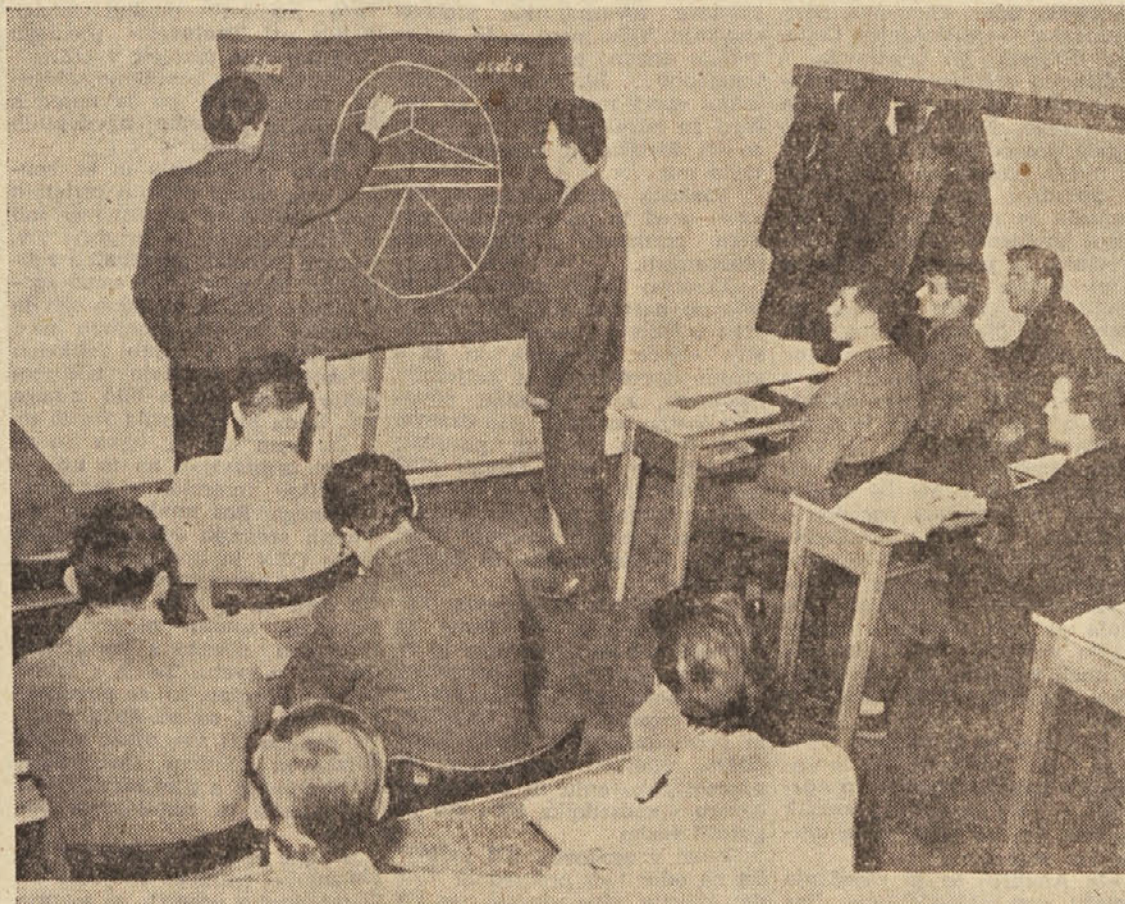
Svojo dejavnost delijo na tri področja: sektor za družbeno izobraževanje, sektor za strokovno izobraževanje in pa učenje tujih jezikov. V okviru sektorja za

mladinske politične šole, 31 šol za življenje, ki jih je poslušalo 1468 mladincev in mladink, ter še tri mešane ciklese predavanj, ki so zajeli 1059 slušateljev.

Zanimiva oblika dejavnosti DU Boris Kidrič je tako imenovano perspektivno programiranje družbenega izobraževanja za večje gospodarske organizacije. S takšnim programom pomagajo vpeljati sistematično družbeno izobraževanje proizvajalcev-upravljalcev in to na osnovi temeljite analize stanja in potreb. »Program seminarjev družbenega izobraževanja prilagodimo težnjam naročnikov,« je pojasnil tov. Božnar, »pri tem pa seveda vedno upoštevamo tudi družbene potrebe. Slušateljem nudimo teze oziroma skripta. Tako smo npr. za našo sindikalno šolo izdali skripta z naslovom »Temeljni napotki proizvajalcu-upravljalcu.«

V seminarjih slušatelje testiramo in anketiramo: testi in ankete so prilagojeni željam in potrebam naročnika seminarja.

Analiza testa, ki smo ga izvedli ob prvem predavanju, nam služi kot orientacija za nadaljnje



Na tečaju strokovnega izobraževanja Delavske univerze Boris Kidrič

### Plenarna seja Republiškega odbora

Včeraj, 20. novembra, je bila v Domu sindikatov v Ljubljani plenarna seja Republiškega odbora Sindikata prosvetnih in znanstvenih delavcev Slovenije. Na dnevnem redu sta bili poleg uvodnega razgovora o študiju predposnetka ustave še dve važni točki: družbeno upravljanje v vzgojno-izobraževalnih ustanovah in pa formiranje in delitve dohodka ter stimuliranje kvalitete.

V vseh organih našega sindikata moramo vedno znova ugotavljati, da pomanjkljivo družbeno ekonomsko znanje prosvetnih delavcev močno zavira hitrejši napredek pri uveljavljanju novega sistema delitve in nagradjanja po delu. Družbeno upravljanje v vzgojno-izobraževalnih ustanovah prav zaradi tega marsikje ostaja samo lepa beseda, praksa pa teče svojo pot naprej po starih, davno začrtanih kolesnicah administrativnega odredjanja. Program dela našega sindikata bo v letošnji izobraževalni sezoni v tem, da bo s primernimi prijemmi aktiviziral čimveč novih članov sindikata v vzgojno-izobraževalnih ustanovah, tistih, ki razumejo sedanji proces v naši prosvetni politiki in ki so sposobni konstruktivno sodelovati v nadaljnjem razvijanju teh procesov. Vsem članom sindikata pa bo treba nuditi s pomočjo seminarjev, posvetov, diskusijskih večerov kar najbolj poglobljeno ideološko obravnavanje aktualnih problemov, ki jih prinaša vsakdanja praksa.

Sindikato bo dal pobudo delavskim univerzam in drugim izobraževalnim institucijam v komunah, da se bodo zavzele za bolj sistematično družbeno ekonomsko izobraževanje občanov, predvsem prosvetnih delavcev. V načrtu pa imajo tudi posvetovanja s prosvetnimi delavci, ki se v praksi vsak dan spoprijemajo s problemi formiranja in delitve dohodka ter stimuliranja kvalitete njihovega dela.

# Kako je s poukom matematike

Pretekli mesec so prejele vse znanstvene ustanove, strokovne službe, univerze, srednje in strokovne šole ter osnovne šole priporočilo Zveznega izvršnega sveta za prosveto in kulturo o ukrepih za izboljšanje matematičnega izobraževanja.

To se pravi, da so pravkar učiteljski delovni kolektivi pristopili k proučevanju priporočila ter izvajanju konkretnih ukrepov za izboljšanje pouka matematike.

Zato je vredno pozdraviti priporočilo Zveznega izvršnega sveta za prosveto in kulturo. To dokazuje, da se naša družba zaveda, kakšnega pomena je matematično znanje za uspešni razvoj našega gospodarstva.

Odsihod je matematika v vseh vrstah šol težaven predmet. Danes še posebno, ko evoliucijske spremembe globoko spreminjajo družbene odnose. Vse to pa sili človeka k spoznanju, da je izobražba močno orodje sedanjega časa.

V našiholah je reformni proces v prvem desetletju močno spremenil vsebino in obseg šolskega dela. Zadnja in največja pridobitev tega obdobja pa je družbeno samoupravljanje v našem šolstvu. Toda ta veliki progresivni proces je naravno, da ni

**Prihodnja številka Prosvetnega delavca bo zaradi praznika dneva republike izšla 12. decembra.**

## Vajenci razpravljajo o ustavi

O predosnutku ustave razpravljajo vajenci mladina. V Ljubljani ni vajenske šole, pa tudi ne šolskega komiteja LMS, kjer se ne bi sprijeli s tem vprašanjem z vsi resnostjo, ki da slutiti, da želi biti naš vajenec poučen, kaj nam pripravlja predosnutek ustave.

V kolikor ne bodo razpravljali o ustavnih vprašanjih neposredno po programu predmetnika samega, bodo imeli na posameznih šolah izredne mladinske ure, namenjene predvsem onim vprašanjem predosnutka nove ustave, ki utegnejo vajensko mladino najbolj zanimati. S tem pa ni rečeno, da ne bi v svojih razpravah zajeli ostalih bistvenih vprašanj, ki jih prinaša novi ustavni sistem. Bežno sliko o dejavnosti na tem področju nudi, med drugimi, Center kovinske stroke, kjer so začeli sprva s predavanji šolskemu kolektivu. Po sindikalni liniji je 8. novembra spregovoril učiteljsko tovariš Hinko Wilfan, ki se je v svojih izjavah dotaknil nekaterih najvažnejših vprašanj v zvezi z novo ustavo. Predvsem je razpravljal o organih federacije, o našem ustavnem razvoju, o načelnih osnovah nove ustave, o vprašanju družbene lastnine nad proizvodnimi sredstvi, o rotaciji, o odmiranju države, o upravnopolitičnem sistemu od Zvezne skupščine naprej, zlasti pa je bila nakazana vloga prosvetnega delavca, saj je samoupravljanje zajelo tudi področje prosvete. Sklenili so, da bo takih predavanj še več. Predvsem zagotavlja, ker hočejo dobiti spoznanje tista načela, ki jih mora poznati učitelj tudi zaradi tega, da je poučen, kaj prinaša ustava naši mladini.

Z razpravo so pričeli. Se več: že sedaj vedo, da sledi diskusija o predosnutku ustave razprava o republiški ustavi in končno proučevanje statuta občine. Ne sicer specifično občine Vič, pač pa mesto, ki ga imajo občina v naši družbeno-politični ureditvi. V. D.

mogel kar čez noč odpraviti vseh zastarelih pojmovanj, togosti, okorelosti, zaprtosti in konservativnih šolskih stremeljev. Zaradi tega in velikih procesov v strukturi našega šolstva je prišlo do težav pri obsegu, vrednotenju, posredovanju in osvajanju učnega gradiva — osrednjih učnih predmetov, vključno matematičnega znanja. Delne vzroke je iskati tudi v tem: ko smo v prvi fazi uveljavljanja šolske reforme sprejeli učne programe za prve štiri razrede, je bilo kljub velikim prizadevanjem premalo enotnosti, načrtnosti pri izvajanju in preverbi matematičnega gradiva ter znanja po šolah. Tudi učbeniki smo pogrešali in le-ti so bili premalo vsklajeni. Povečalo se je število osemletk, ki so prevzele vlogo nižjih gimnazij. S tem so učiteljski kolektivi kot posamezniki prevzeli težko in odgovorno nalogo. Z veliko vneto ter voljo so se lotili dela, kljub pomanjkanju prostora, šolske opreme, osnovnih učil, pomanjkanju učnega kadra. V tem pogledu pa se je stanje dokaj hitro zboljšalo v zadnjih dveh letih, čeprav podeželjske šole-osemletke zaradi objektivnih in subjektivnih težav komaj dosegajo zadovoljive učne uspehe.

Učenci takih šol pa so prizadežni, ko zapustijo te šole in nadaljujejo šolanje na šolah druge stopnje ali pa pri usmeritvi v poklice.

Vse to ter priporočilo Zveznega izvršnega sveta narekuje, naj se šolski kolektivi, družbeni organi šol, zavodi za pedagoško službo, strokovni aktivi, organizacije, podjetja in komune, resno zavamejo za pomoč šolam, da bi izboljšali raven pouka — matematičnega znanja. Primerno bi bilo v ta namen organizirati seminarje, v občinskem, okrajnem in republiškem merilu. Zelo uspešen in koristen seminar za matematiko, je bil pred kratkim v Ljubljani. Hvaležno se spominjamo profesorja Štalca, Uršiča in žal že med

tem časom pokojnega Jožeta Zabarja. Vsem udeležencem seminarja so dali mnogo organizacijskih, strokovnih, metodičnih in praktičnih napotkov, ki so nam olajšali delo. Izhajala naj bi strokovna revija, ki bi prinašala članke izkušenih praktikov. Pred dnevi so dobile šole priporočilo glede radijskih ur. Prav bi bilo, da bi v ta program posredovali zanimiva in težka poglavja iz matematike. Večja naj bi bila tudi povezava med šolami. Eno leto bi lahko posvetili program jugoslovanskih pionirskih iger ustnemu in pismenemu matematičnemu izražanju.

Nujno je tudi, da učitelji, ki poučujejo matematiko, poznajo program za vsak razred osnovne šole in na osnovi tega posredujejo svoj snov posameznega razreda. Še važnejše pa je, da uspešno predelamo učni program, ki ga pa moramo preveriti na praktičnem znanju učencev.

Da bomo to dosegli, moramo imeti sami in vzbuditi pri slehernemu učencu zanimanje in spoštovanje do predmeta matematike. Doseči to, pa ni enostavno. Osnovna naša naloga in sredstvo za doseganje boljšega matematičnega znanja je redna, skrbna in stvarno logična priprava na pouk. Izboljšati in menjati moramo metodo dela v razredu. Vzbujati in zahtevati moramo od učencev red, doslednost, natančnost, vztrajnost ter praktičnost. Posredovano matematično gradivo moramo redno, smiselno ponavljati, utrjevati z vajo, uporabo in aplikacijo. Prav bi bilo, da bi učiteljski kolektivi čim več pisali v naše glasilo, kako nameravajo izboljšati na šolah matematično znanje. Le s skupnimi predlogi bomo bolje ter uspešnejše realizirali priporočila odbora Zveznega izvršnega sveta za prosveto in kulturo za izboljšanje matematičnega izobraževanja.

Milko Batagelj, osnovna šola Branik

# NAŠE ŠOLE »ODZNOTRAJ«

Malo čuden naslov! Morda si bo kdo mislil, da bo beseda o naših učilnicah, o stenah v razredih in hodnikih, o organizaciji dela ali kaj podobnega. Ne, nič takega! Danes bi rad pokramljal o čem drugem, kar smatram za bolj pomembno, kot so vse zgoraj naštet stvari. To, kar mi večkrat roji po glavi in o čemer naj bi bila beseda, so naši šolski kolektivi, tisti »neposredni proizvajalci« in relejniški učenci ali znanja v nabudne glavice naše bodočnosti.

Da kar naravnost povem. Gre za notranje vzdušje med vsemi šolskimi ene šole, brez ozira na to, ali nosi posameznik naziv učitelj, predmetni učitelj, profesor ali upravitelj šole, ali kot pravi zakon o javnih uslužbenih III, II ali I. vrsta. Imamo delovne kolektive, v katerih vlada vedrina (ki je pa ne gre istovetiti z nerestnostjo), in pa zbornice, kjer je vzdušje nelagodno, ozračje nalezljivo itd. In ni treba posebej poudarjati, da tam, kjer je kolektiv dobro razporejen, se ljudje v njem dobro počutijo in delo poteka z neprimerno večjim elanom, kot tam, kjer vlada turobnost in slaba volja.

Razporeženje v zbornicah lahko kaj hitro spoznaš. Mislim, da imajo prosvetni svetovanci največ izkušenj v tem pogledu, pa bi na tem mestu zaprosili kateregakoli izmed njih, da poda presek raznih šolskih kolektivov, ne s študijskega vidika, pač pa tako, »po človeško«. Jaz osebno nimam veliko izkušenj, ker se v svojem učiteljskem delu nisem rad preseljeval, saj so s tem v zvezi same sitnosti in škoda, da ne govorim o pedagoškem pomenu stalnosti na enem službenem mestu. Kako prijetno je, ko prideš v svoj kolektiv k »svojim« ljudem in že se začne kramljanje o najnovejših dogodkih doma in po svetu bodisi političnega, kulturnega, gospodarskega ali športne-

ga značaja. Morda pride tudi kaj osebnega na tapeto, toda to pa mora biti zelo taktično in diskretno, posebej pa še brez najmanjše tendence »ogovarjanja« ali celo obrekovanja. No in če še vmes pade kakšna duhovita pripomba, pa je ustvarjeno dobro razpoloženje, od katerega je končno precej odvisen dober uspeh dela v razredu. Nič mi ni bilo bolj všeč, kadar sem dežural na hodniku, kot to, da sem videl kolege in »ice« z nasmeškom na ustih, ki so šli v svoje razrede. Na žalost pa sem imel tudi priložnost videti mrke obraze, ki so se pokazali na vratih zbornice, in tedaj tam, kjer je vstopil tak slabo razpoložen učitelj v razred, ni bila ura pedagoško kaj dosti vredna, vsaj v začetku pouka.

Da, učitelji ene šole bi morali biti družina v malem. In to dobra družina, kjer vsak vestno in z veseljem izpolnjuje svoje naloge, še več, »da ne stori samo to, kar veleva mu stan, ampak, kar more (po svojih sposobnostih), je storiti dolžan. No in če je kolektiv res dober, nihče ne občuti odvdenega dela kot obtežitev, nasprotno, z veseljem se ga loti in konča. Delo pa si v dobrem kolektivu tudi pravilno razdelijo, tako, da so vsi enako obremenjeni. Pri eventualnih težavah pa si tudi kolegi priskočijo na pomoč.

Ni pa pravzaprav delovnega elana tam, kjer je človek človeku volk, pa se eden drugega izogiba, boječ se, da ne bo kaj prav znil, da se ne bo prav obrnil itd. Dovolj je, če je samo en tak primer mermek na šoli, pa že po znanem geslu: Ena garjeva ovca pokvari vsu čredo, kvari ubranost in harmonijo v kolektivu. Še slabše je, če je tak vodja šole. Tak primer je znan učiteljem neke šole v celjskem okraju, kjer ima šolski kolektiv precejšnje težave s svojim upraviteljem, kar nam dobro ilustrira primer, ko je ta zasikal za nekim vestnim učiteljem: »To je pa živi hudič!« Prizadeži mu seveda ni ostal dolžan, pa ga je potem, seveda izven službe, pikro pozdravil: »Zdravo, lucifer,« s čemer mu je dal vedeti, da je zve-

del za psovko. Da to nikamor ne pelje, vsaj k znosnim odnosom v šoli ne, je več kot jasno.

Res je, da se kolektivni različno oblikujejo. Res je pa tudi — in zelo priporočljivo — da bi se vsak po svojih najboljših močeh moral truditi, da razpoloženja med tovariši ne kvari, če že k izboljšanju nič ne doprinese. Mnogokrat je to stvar taktičnosti, ki bi jo pedagogi, vsaj v temeljih, morali imeti, ali si jo vsaj pridobiti. To je še posebno važno zagotavljanje, ker tak kolektiv ustvarja sami izobraženci, sami intelektualci. Vsi opravljamo isto vzgojno delo in bi ne smeje izstopati razlike kot npr. razlika v izobrazbi in podobno. Smatram za netaktno, če se kdo posebej ponaša s svojo izobrazbo in s tem hote ali nehoče razporeja ljudi ene šole na različne družbene lestvice.

Med dobrim in slabim kolektivom je še neka sredina. To so običajno tisti pedagogi, ki še vedno smatrajo svoj poklic čisto po uradniški, ko pride v šolo, »odbrenka« svoje ure in gre. Ljudje smo različni, nekateri smo celo bolj zaprtega tipa, toda to pač nobenemu ne dovoljuje, da bi svoj poklic opravljal kot kakšen avtomat, že zato ne, ker imamo opravka z živim »materialom«, pa se je treba večkrat pomeniti s poklicnimi kolegi, kako ta »material« oblikovati, da se bo lepše odražal v svoji jutrišnji prihodnosti.

K oblikovanju kolektiva tudi mnogo pripomorejo različne oblike družabnosti. Mar ni lepo, če se sindikalna skupina po končanem delu dobi pri črni kavi? Prav tako imajo nekateri kolektivi to hvalavredno navado, da se po končani mesečni delovni konferenci najdejo za skupno mizo in še tam poklepetajo minuto, dve. Ni pa s tem rečeno, da se naj tiš del, ko je bila končana točka »razno« spremenijo v »lumpanje«. Takrat pa res lahko nastanejo kakšne nevedčnosti in posledice. Običajno tudi niso vsi za tako reč in jih drugič ne bo več zraven. M. P.

## Občni zbor v Polenškaku

Sindikalna podružnica prosvetnih delavcev pujske občine je razdeljena v več skupin. Eno tako skupino tvori prosvetni delavci osnovnih šol Juršinec in Polenšak. Ti člani so imeli občni zbor v soboto, dne 10. novembra 1962 na Polenškaku. Na zborovanju smo povabili tudi funkcionarja občinskega sindikalnega sveta, zastopnika občine ter prosvetnega svetovavca. Vodji obeh sindikalnih podskupin sta podala poročilo o delu posameznih podskupin.

Obe šoli štejeta 25 članov in članice. Učitelji so v svojem udeleževanju delu glede na težke pogoje dela, v katerih dela zlasti osnovna šola Polenšak, dosegli zelo dober uspeh. Na šolah manjka precej učnega kadra. To stanje je nekoliko boljše v Juršinih, kjer so pred dvema letoma zgradili učiteljski stanovanjski blok, stanovanjski problem pa je ostal nerešen še na Polenškaku. Za več let obljublja občinski ljudski odbor v Puču gradnjo učiteljskega stanovanjskega bloka na Polenškaku, kjer ni na razpolago niti enega primernega družinskega stanovanja. Prosvetni delavci z družinami stanujejo v majhnih prostorih, ki niso primerni za prosvetnega delavca. Zaradi pomanjkanja stanovanj manjka na šoli 4 učne moči. Odgovorni ljudje zahtevajo od nas res pravega in prizadevnega

ga učitelja, to je učitelja, ki se poleg rednih učnih ur ves svoj prosti čas posveča izvenšolskemu delu v raznih organizacijah, ne vprašuje nas pa, v kakšnih razmerah živimo. Na vasi je zelo težko gledati prehrano, ker ni menze. Smo oddaljeni 15 kilometrov od Puče, kjer se odvija vse kulturno življenje. Na obeh šolah je precej takih otrok, ki se težje učijo, so duševno zaostali, precej pa je podhranjenih in socialno ogroženih. Namesto testov znanja bi morali uvesti na tujkajšnih šolah socialne teste. Ugotovili smo, da bi bilo potrebno vse učence testirati far ugotoviti, koliko je normalno razvitih oziroma, koliko jih spada v posebno šolo. To število ne bi bilo majhno.

Zelo važna je ugotovitev, da terja vloga prosvetnega delavca v socialistični družbi temeljito izobrazbo. Kljub obilni zaposlitvi učnih moči — poučujemo namreč v dveh izmenah dopoldne in popoldne — pa je bilo ravno učiteljsvo osrednje gibanje vsega kulturnega, v veliki meri pa tudi političnega življenja v vasi. Vsi učitelji so veliko svojega prostega časa prebili v svojih prosvetnih društvih, mnogi so aktivno in z veliko prizadevnostjo ter poštenostjo delali v organizaciji SZDL in ZK ter v raznih drugih vaških organizacijah. Organizirali so osem študijskih sešankov, na katerih so razen tem s strokovnega področja razpravljali tudi o raznih gospodarskih ter političnih vprašanjih, kot so: nova ustava, nov sistem delitve dohodkov.

Na obeh šolah manjka precej kadra z višjo ali visoko strokovno izobrazbo. Naša podružnica ima eno enega predmetnega učitelja. V višjih razredih os. šol poučujejo osnovnošolski učitelji namesto predmetni učitelji. Zavod za prosveto pedagoško službo v Puču je organiziral več seminarjev in hospitacij za učitelje, ki poučujejo na višji stopnji, nimajo pa predpisane strokovne izobrazbe. Vsak učitelj prejema »Prosvetnega delavca«, sodobno pedagoško ter vsak otrok in družina. Na študijskih sestankih, ki so jih pogosto organizirali, so študirali strokovne in politične teme.

Veliko časa so posvetili sestavi pravilnikov o sestavi osebnih dohodkov. Pri tem pa so našli na velike težave, saj niso do sedaj imeli še nobenih izkušenj. Pravilnika sta sicer izdelana, je pa potrebno rešiti vse polno stvari. Predvsem je treba rešiti vprašanje stanarine in kuriva ter nekako urediti dodatke za težje delovno mesto. Analitična ocena delovnih mest je pokazala, da bo v bodoče potrebno dati podeželjskim šolam več finančnih sredstev, upoštevajoč pri tem težje delovne pogoje.

Na zborovanju so govorili tudi o učni obveznosti. Sklenili so, da bodo pravilnike popravili ter znižali učno obveznost tistim učiteljem, ki poučujejo predmete s pismenimi nalogami. Ugotovili so, da so pri osebnih prejemkih prikrajšani v primerjavi z učitelji v mestih in v drugih občinah. Ki dajejo večja proračunska sredstva. Učitelji osnovne šole Polenšak so zahtevali boljše stanovanja, sicer bodo v prihodnjem šolskem letu vsi zapustili to šolo. Skrajni čas je, da prično v tem kraju graditi učiteljski stanovanjski blok. Le tako bo rešeno v tem kraju vedno vprašanje pomanjkanja učnega kadra.

Sindikalna poverjenika sta nadalje poročala, da so učitelji povečali veliko pažnjo organizaciji državnih praznikov ter šolskim proslavam, katere so si ogledali tudi odrasli. Organizirali so tudi oddajo »Pokazi, kaj znaš«. V okviru izobraževalnega centra so učitelji pomagali pri organizaciji raznih predavanj. Pri vsaščih pa so vzbujali zanimanje za predavanja, zlasti pri tistih ljudeh, ki se nikoli niso hoteli vključiti v kolo razvoja. Oba kolektiva sta imela mesečno po eno delovno konferenco, na katerih so med drugim sprejeli pravila šole ter letni delovni načrt. Ernest Blazič



V vzgojno varstvenih ustanovah je vedno živahno.

# POUK NAJ BO ŽIVLJENJSKI...

**Zasedanje »Generalne skupščine OZN« na osnovni šoli Ivana Cankarja v Trbovljah**

Nedavno, bilo je na četrtek pred dnevom OZN, je v popoldanskih urah postalo na hodniku osnovne šole Ivana Cankarja v Trbovljah zelo živahno. Vse je bilo vznemirjeno. Učenci so se zbirali okrog 7. razreda. Tudi mene je radovednost premagala in pokukala sem v razred... Pozdravil me je sam »U Tant« — začasni generalni tajnik OZN — učenec 7. razreda.

Torej, v tem razredu se je vršilo »17. zasedanje generalne skupščine OZN«. Že lansko leto so imeli v tem času podobno zasedanje, zato me je le-to letos še bolj zanimalo. Sedla sem v kot »dvorane« in opazovala: klopi v polkrogu, ob njih predstavniki držav članic, ki so bile na stojalčih zapisane. Pod napisi so vsele tudi zastavice, ki so jih izdelali učenci sami. Nenadoma je nastala tišina. Vsi navzoči so vstali — v »dvorano« je samozvestno vstopil »generalni tajnik«. Stopil je na govorniški oder — ob katerem, na katerem je stal globus in kozarec z vodo, na tabli pa je visel plakat — in otvoril: »Spoštovane gospe in gospodje! Danes, 24. oktobra, otvarjam sedemnajsto zasedanje generalne skupščine. Ob dnevu OZN predlagam, da z enominutnim molkom počastimo smrt mojega prednika Daga Hammarskjölda.« Vsi navzoči smo spoštljivo vstali. V trenutku je postalo še vse bolj slavnostno in resno.

Potem je »generalni tajnik« otvoril dopoldansko zasedanje in

našel nekaj perečih svetovnih problemov. Prva se je vzpela za govorniški oder »Skrimava Bandaranayake — predsednica Cejlona«. Najprej je pozdravila s spoštljivim priklonom generalnega tajnika »U Tanta« in podala sta si roke. Nato je na kratko opisala gospodarstvo svoje dežele, njene geografske značilnosti in povedala kratko zgodovino. Nanizala je gospodarske in politične probleme dežele: »...Nova vlada si prizadeva ustvariti mirno sožitje med Singalezi in Tamili ter med dosejanimi Arabci in Malaji. Poleg tega skuša obnoviti stare namakalne naprave...« itd. Zaključila je z željo: »...Mir na vsem svetu!« Za njo so se vstili: »veleposlanica iz Sudana«, ki je svoj govor končala: »...ZDA in SZ opozarjamo, naj se že vendar odločita in podpišeta pogodbo o prekinitvi jedrskih poizkusov. Ne zavedata se, kako je nevarno za izbruh nove svetovne vojne.« »Zastopnica« Charlesa De Gaula je med drugim omenila: »...Po večletnih bojih, ki smo jih imeli v Afriki, je naša republika izgubila precej ugleda v svetu.«

»S Kube« se je udeležil zasedanja »Dr. Dorticos«, ki je natančneje razložil blokado in opozoril: »...Ne samo mi, ampak ves svet, saj bo taka vojna uničila ves svet...«

»Iz Anglije« se je zasedanja udeležil sam »Mac Millan«. Nazkazal je najnovejše probleme

doma in v svetu: »...V Londonu so se pred kratkim ustavile Fordove tovarene, kar delavci stavkajo. Tako nam pade proizvodnja dnevno za dva tisoč avtomobilov... Blokada Kube, omejni spori med Kitajci in Indijci in združitve Berlina — to so tri žarišča, ki ogrožajo svetovni mir...«

Vsakega predstavnika so navzoči pred in po končanem govoru pozdravili z navdušenim ploskanjem.

Posebno veliko navdušenje je bilo ob nastopu »našega zastopnika v OZN« — zunanega ministra »Koče Popovića«, ki je s svojim sproščenim in prijetnim nastopom, zelo izbranim govorom čestno zastopal našo državo. Med drugim je tudi povedal: »...Alžircem smo poslali 150 traktorjev, da se bo tudi pri njih lahko razvijalo gospodarstvo...«

Govoril je tudi »Premier Adula« in »veleposlanik« iz Egipta »Kajsum«.

S tem je bilo dopoldansko zasedanje končano. »U Tant« je zaznamil pet minut odmor in se trenutek umaknil iz »dvorane«.

Na »popoldanskem zasedanju« sta se srečala »Nikita Hruščov« in predsednik ZDA »John Kennedy«. Koliko navdušenja ob njunem rokovanju in še več ob govoru »predsednika SZ«, saj je govoril rusko.

Prvič v zgodovini ZN je prišel na oder tudi predsednik vlade Alžirije »Ben Bela«.

»Po govoru so vsi soglasno sprejeli

Alžirijo v članstvo OZN. Govoril je tudi »Cu En Laj«, ki je sedel čisto zase ob majhni mizici. Kljub »U Tantovemu« predlogu Kitajske niso sprejeli v OZN. »U Tant« je zasedanje zaključil, fotografirna pa je naredila še zadnje posnetke navdušenih »dam in gospodov«.

Tako je potekala in se končala ena izmed mnogih prijetnih zgodovinskih ur na osnovni šoli v Trbovljah, ki jih pripravi Bogdan Mihelič, predavatelj zgodovine. To pa ni bila samo zgodovinska ura, ki navadno oživlja dogodke, ki jih omejujemo med dva datuma, a kljub velikemu prizadevanju ostanejo učencem neke daleč. To je bilo mnogo več. Rada bi poudarila ravno to.

Ze sam način, kako so se učenci pripravljali na to uro — vzbuditev interesa — je nekaj posebnega. Res imajo že po nekaterih srednjih šolah nekakšne klube OZN in podobne skupine, ki delajo izvenrazredno. Ta način dela pa je plod upoštevanja vzgojnega smotra zgodovine — seznanjati učence s političnimi dogodki v svetu. Ta je s takim poukom dosežen, saj so posamezni učenci, ki so zastopali državo, zasledovali vse njene gospodarske in politične spremembe, poleg tega pa o njej iskali razne zgodovinske in zemljepisne podatke.

Drugič je ta ura vzbudila zanimanje za politično življenje tudi pri ostalih učencih, ki so prišli na zasedanje zastopat svoj

razred in jih seznanila ravno v trenutku, ko je bil najbolj ogrožen svetovni mir, s politično situacijo v svetu. Vse je bilo tako blizu in razumljivo. Videli so »Kennedyja« in »Hruščova«, ki sta si prijateljsko stisnila roke. To je želja otrok, ki poznajo politiko hladne vojne in vedo, da bi lahko ob dobri volji s prijateljskim stiskom rok državnikov preprečili marsikateri spor. Tu ni bilo prav nič težko razumeti politiko, ker je bilo vse jasno razloženo: zakaj je Francija držala v svojih krempljih Alžir in zakaj je blokiral Amerika Kubo.

Mislim, da se pri takem pouku v učencih v največji meri vzgaja tudi internacionalizem, saj skušajo razumeti vsako državo, predvsem pa čustvujejo z majhnimi, ki se šele bore za neodvisnost in gospodarski razvoj. Obenem so spoznali našo neblokovsko politiko ob »Popovičevem govoru«.

Poleg vsega tega pa so se učenci seznanili z načinom dela v generalni skupščini in spoznali žargon svetovnih političnih govornikov. Kar jih je najbolj pretreslo, je sam nastop, kajti vsak se je za trenutek, dva zvil v svetovnega politika, ki ga je predstavljaj, in hotel to čim lepše, elegantneje demonstrirati. Torej vadili so se tudi nastopati.

Iz vsega lahko zaključim, da je tako metodico delo, ki ustvari v eni točki in pusti tako veličasten vtis, več kot plodno. Zahteva mnogo truda pri vođenju in vzpodbujanju interesa, predvsem pa terja razgledanost in elastičnost učencev, kar se z daljšim delom da doseči. Morda bi nam bilo lahko kdaj za vzgled? Nanda

Nižja stopnja:

7. in 8. decembra:  
**VETER NA VSE STRANI**
14. in 15. decembra:  
**BELE POSTELJICE**
21. in 22. decembra:  
**MIKI BO VNDARLE  
RUDAR**
28. in 29. decembra:  
**DIMNIKAR IN SREČA**
4. in 5. januarja:  
**TINKA Z OBISKOM —  
TINKA NA OBISKU**
11. in 12. januarja:  
**SNEŽNA ODEJA**
18. in 19. januarja:  
**POJTE Z NAMI**

Srednja stopnja:

4. in 5. decembra:  
**TRIJE BRATJE IN TRIJE  
RAZBOJNIKI**
11. in 12. decembra:  
**JEKLO IN GORA**
18. in 19. decembra:  
**DVIGAMO ZASTOR**
25. in 26. decembra:  
**ČE BO JANEZEK PRI VOLJI**
8. in 9. januarja:  
**VELIKA ŽELEZNA CESTA**
15. in 16. januarja:  
**ILIRIJA OŽIVLJENA**

Višja stopnja:

4. in 6. decembra:  
**PISATELJ FRANCE BEVK**
11. in 13. decembra:  
**VOKALNA IN INSTRUMEN-  
TALNA GLASBA**
18. in 20. decembra:  
**ALUMINIJ**
25. in 27. decembra:  
**STARA GRČIJA**
3. januarja:  
**GLASBENA PRAVLJICA:  
PETER IN VOLK**
8. in 10. januarja:  
**JARC, GRUM, VODUŠEK**
15. in 17. januarja:  
**STILIZACIJA MELODIJE**

**TRIJE BRATJE  
IN TRIJE RAZBOJNIKI**

Srednja stopnja:

Tretja v seriji oddaj iz slovenske mladinske književnosti, katere nastanek datira v obdobju med obema vojnima, je dramatisirana pripoved Karla Široka — povest z naslovom »Trije bratje in trije razbojniki«.

Ker nam je ime pisatelja Široka nekoliko manj znano, ga kaže najprej predstaviti.

Mladinski pisatelj Karel Širok se je rodil 26. oktobra 1889 v Šmartnu v Brdih. Gimnazijo je obiskoval v Gorici in Trstu, maturiral pa je na učiteljski v Kopru.

O njem nam je njegov brat Albert zapisal: »Karel je bil samozavesten in glasen južnjak, živahnih besed in kretenj. Bil je razdvojen in nemiren duh. Nikjer ni imel obstanka. Vsega se je lotil in vse je zopet opustil. Bolj gospodovalen je bil kakor ponižen, bolj pobudnik kakor vztrajen delavec. Enemu pa je ostal kljub vsej nestalnosti vse življenje zvest: mladinskemu slovtstvu.«

Karel Širok je začel pisati še kot dijak, njegovo pravo literarno delo pa se je pričelo v hudem času pred prvo svetovno vojno. Njegovo literarno žetev predstavljajo tri pesniške zbirke: Jutro, Poljša hišica in Kapelica, zbirka črtic iz živalskega sveta Slepí slavčki ter povest Trije bratje in trije razbojniki, ki je bila prevedena tudi v več tujih jezikov.

Knjigi Jutro in Slepí slavčki sta izšli po prvi svetovni vojni v Julijski krajini in sta pri nas skoraj neznani, med primorsko mladino pa sta še danes priljubljeno čtivo.

Kot vzgojitelj je Širok prav dobro poznal otrokov svet, njegove radosti in bridkosti, njegove težnje in težave. Pri ustvarjanju ga je vodila predvsem ljubezen: ljubezen do naroda, do svobode, do ubogih in trpečih. To svojo ljubezen je plačal z življenjem. Ko so Hitlerjeve čete vkorakale v Avstrijo, je živel v Celovcu in tam so ga aretirali in pol leta mučili po zaporih. Kasneje so ga izgnali iz Avstrije in je živel v Ljubljani. Maja 1941, po zlomu stare Jugoslavije, so ga odpeljali Italijani in ga konec junija spet izročili gestapovskim rabljem v Celovcu. Tam so ga obsodili na smrt. Do konca leta je prebil v celici smrti, od koder so ga odpeljali v Begunje. 5. januarja 1942 so ga kot enega prvih talcev ustrelili v Dragi. Pred streljanjem so ga še zverinsko mučili, tako da je bilo njegovo telo ena sama velika rana. Pokopali so ga v Begunjah in nihče ne ve za njegov grob.

Zgodba, ki smo jo izbrali, da bi z njo predstavili pisatelja Karla Široka, nas popelje v poseben svet, v davne dni fevdalizma na Slovenskem. Ničesar izrednega ne prinaša, saj so tedanji čas podobno opisovali tudi

nekateri drugi slovenski pisatelji, kljub temu pa smo prepričani, da je sicer močno skrajšani zgodbi mogoče z zanimanjem prisluhniti, saj se bere kot svojevrsna pripovedka. Priredbo je poskrbel Miroslav Košuta.

Višja stopnja:

**PISATELJ FRANCE BEVK**

Oddaja o Francetu Bevku bo poleg kratkega življenjepisa in kratke oznake njegovega dela obsegala nekaj misli o tolminski pokrajini in njenih ljudeh, ki jih pisatelj opisuje v svoji prozi, nekaj misli o njihovi zgodovini in njihovem uporniškem duhu, ki se je pokazal tako v času kmečkih uporov, kot v času fašističnega nasilja.

Kako je Bevk oblikoval to problematiko, bodo pokazali odlomki iz nekaterih del (Pravica do življenja, Iskra pod pepelom, Kaplan Martin Cedermac); v povezavi s tematiko kmečkih uporov in življenja tolminskih ljudi pa bo kot izrazni kontrast podan še kratek odlomek iz Pregljeve Matkove Tine.

Nižja stopnja:

**VETER NA VSE STRANI**

S tole oddajo prihajamo glede na razporeditev v učnem načrtu najbrž malce pozno — zataknila se je namreč in je nismo pravočasno prejeli — nikakor pa ne tako pozno, da ne bi bila več aktualna. Jesenski, pozno-jesenski čas pa še posebej, je tako vetroven, da nam to pač vsem preseda.

Naša oddaja seveda nima namena razlagati na podlagi fizikalnih zakonov — zakaj in kako nastane veter — čeprav mimogrede slišimo tudi o mešanju ali dviganju in padanju toplih ter mrzlih zračnih plasti. Navajati hoče le otroka k opazovanju. Tekst, ki je vseskozi igriv in zabaven, pripoveduje o tem, kaj vse veter zna, predstavi pa »krajevni« veter — kakor ga avtorica Marja Cerkovnik imenuje — burjo in »morski« veter (mestral).

Veter za uvod zapoje:

Pravzaprav sem potepin,  
potepin brez domotožja,  
bele ceste sred dolin  
so mi domovina ožja.

Kadar tečem sredi njiv,  
žita rad do tal priklanjam,  
kadar pa sem nagajiv,  
fantom kape v prah zagajam.

Tako se predstavi. Potem pa ga spremljamo zdaj sem, kjer je koristen, zdaj tja, kjer ni.

Ziblje se na veji za perilo, skoči po nerodnosti v srajco, in ko se izmotava, se vrv utrga. Žal mu je, da je izgubil igračo, a najde brž drugo zabavo. Ko perica obupano krili nad povljanim perilom, misli, da je njega tako vesela, pa jo hoče pozabavati še s tem, kar zna: loputa z vrati in okni in razbije šipo. Ko ga ženska zapre v hišo, uide skozi dimnik. Tu ga najde sinička, ki jo pošilja strašilo, češ — veter naj pride in strašilo zaziblje, da se ga bodo bali tisti, ki naj bi jih na polju strašilo. Tako pa zajci kar pred njim objedajo zeljne glave, ki so še ostale na polju, in vrane izkopavajo jesensko setev. Veter objubi pomoč, pošlje siničko naprej, sam pa pomaga še jadralnemu letalu višje pod nebo, potem spotoma povabi smreko na ples, a jo izpusti — komaj jo je dobro zavrtel, se požene naprej po gozdu in raznese kupe suhega listja, ki so ga grabljači nagrabili, nazadnje pa se le zaleti v strašilo in mu pomaga preganjati škodljivce. V zahvalo mu strašilo zapoje, a tako neubran, da veter pobegne. Zapodi se po cestah, meče ljudem klobuke z glav, dirka z njimi za stavo, pa hiti

spet dalje, pometa ceste, meče smeti na okna in balkone in zmeče s streh slabo opeko, češ — da bodo vedeli, kje morajo strehe zakrpati.

Potem zaide naš »krajevni« veter na Kras, tu se pa sreča z burjo. Mikastita se, kar se da. »Krajevni« mora seveda popustiti pa se skrije v dimnik. Od tu neugnano izziva burjo, očita ji, da odnaša s kraškega sveta rodovito prst do golega kamenja in si morajo ljudje zavoljo nje tisto bore zemlje ograditi s kamnitimi zidovi, oponese ji, da je zato nihče ne mara, da zavoljo nje ni nikogar na ulici, da so okna zaprta, strehe pa obložene s kamenjem. Razkačena burja podivja tako, da se vrže v morje in pri tem skoro prevrže jadralnico, a tu, v valovih se umiri.

Čez nekaj časa pripiha pa sem od morja »morski« veter, ki je dobročuten in prijateljski. Vendar »krajevni« odkloni izlet na morje in se rajši vrne v domači kraj. Tu se utrujen poleže.

Srednja stopnja:

11. decembra ob 8.55
12. decembra ob 14.05

**JEKLO IN GORA**

Železarne in jeklarne predstavljajo najosnovnejšo stroko težke industrije. Saj je danes železo nepogrešljiva kovina tako za proizvodnjo strojev in za proizvodnjo vseh vrst potrošnega materiala, za gospodarstvo in za osebno potrošnjo, za izgradnjo in opremo prometnih sredstev, naprav in podobno.

Železne rude imamo pri nas dovolj. To pomeni za gospodarstvo mnogo, če vemo, da so dežele kot Anglija in Nemčija, ki imata najmočnejše metalurške centre na zahodu, navezane pretežno na uvoz. Uvažajo jo tudi Poljska, Češka, Italija in Danska. Dokler ni imela Jugoslavija dovolj topilnic, je morala veliko železne rude izvažati. Uvažala pa je surovo železo in jeklo.

Med našimi prvimi topilnicami je bila železarna na Jesenicah, ki pa ni-

**MLADINSKA RADIJSKA IGRA**  
(vsako nedeljo ob 8.00)

2. dec.: Aleksander Popović:  
**STRAŠNE STVARI**  
(ponovitev)
9. dec.: France Bevk:  
**DEČEK S PIŠČALKO**  
(ponovitev)
16. dec.: O. Butterwort:  
**DOGODEK V FREEDOMU**  
(ponovitev)
23. dec.: Stane Sever pripoveduje  
Valjavčevega »**PASTIRJA**«
30. dec.: Aleksander Marodič:  
**KRIKEC IN PIKEC**  
(prva izvedba)
31. dec. (popoldne): Mirč Sušmelj:  
**ZADEVA, IMENOVANA  
VOLK**  
(prva izvedba)
1. jan.: Maurice Maeterlinck:  
**SINJA PTICA**  
(ponovitev)
6. jan.: Josip Ribičič:  
**RAZBOJNIKA FRICE  
IN FRACE**  
(ponovitev)
13. jan.: Dušan Radović:  
**LADJA »MAŠČEVANJE«**  
(ponovitev)
20. jan.: Ivanka Mežanová pripoveduje  
Hauffovega »**MALEGA  
MUKA**«

ma lastnega nahajališča železne rude. Za proizvodnjo izkorišča rudo iz Ljubije v Bosni. Ta menda daje tudi do 70 % železa, iz katerega lahko proizvajamo visoko kvalitetno jeklo.

Ostale naše železarnice izpred vojne so še Zenica, Guštanj, Store. Po vojni gradijo pri nas železarnice po naj-sodobnejših pridobitvah tehnike.

Jesenice in Zenica so še pred desetimi leti proizvajale 80 % jugoslovanske proizvodnje železa in jekla.

Danes je na Jesenicah zaposlenih v železarni 7000 delavcev. Železarna Jesenice je srce naše težke industrije.

#### Nižja stopnja:

Ob učni enoti »Bolezni sto imamo, a zdravje eno samo«, smo pripravili oddajo, s katero bi radi otrokom pregnali strah pred bolnišnico vsaj toliko, kolikor se bojijo osamljenosti, zapuščenosti, pomanjkanja pozornosti in tudi nežnosti, saj si jo vsak bolnik želi in jo potrebuje. Povedali bi jim hkrati radi, kako zelo je potrebna zdravstvena služba in kako nujni so v danih primerih zavodi, kakor so

#### Srednja stopnja:

Gledališko doživljanje in izživljanje vzbujajo v otroku radost do življenja. Približno tako je bilo zapisano in mišljeno pred nekaj leti, ko je bilo v Ljubljani ustanovljeno Mladinsko gledališče. Radost do življenja in pa spontana želja po igri, želja po izražanju lepega in dobrega — vse to se pokaže tudi pri vsakem manjšem otroškem nastopu, tako na šolskem odrju, ob taborniškem ognju, na domačem dvorišču.

Naša oddaja je namenjena neposredno otrokom in naj bi jim pomagala z njo ob tistih prilikah, ko se zberjo in se odločijo, da pokažejo, kaj znajo. Mogoče jih k temu pripelje misel na kak bližajoči se praznik, začetek ali konec šolskega polletja, počitnice in želja po nekakšni, predvsem radostni dejavnosti — v počitnicah itd.

Vzpodbud za otroški nastop je veliko. Ob majhni, drobni zamisli je tudi želja naenkrat veliko. Pri nastopu bi radi vsi sodelovali. Predvsem to, čeprav še ni čisto jasno, s čim bodo nastopali in komu bo to namenjeno. Ob prevelikih željah se otroci radi ustavljajo najprej ob misli, kaj bi si za nastop oblekli, kje bo oder, kakšne bodo kulise, kakšen bo zastor in kje bodo dobili zvonec, ki bo naznanjal začetek predstave. Tudi vse to mora biti in dovolimo jim, da razvijajo svoje želje in fantazijo.

Ce imamo le priliko, jih nevsiljivo spomnimo na najosnovnejše: Kaj si žele v svojem nastopu pokazati, komu, kdo bo nastopal in kako bodo to izvedli. Potrebujejo torej tiho, nevsiljivo pomoč, ki jih bo prepeljala preko prvih težav. Verjetno se bo pokazala prva težava ob spoznanju, da pesem, ki jo je eden izmed otrok hotel zapeti, ni tako enostavna, kot so prej mislili, da jo nihče izmed njih do kraja ne razume in da morda niti ni primerna za otroški nastop, pa čeprav samo na domačem dvorišču. Da si je recitator izbral pretežko in predolgo besedilo, da zahteva igrice, ki bi jo radi zaigrali, preveč igralcev in da je do tistega dne, ko so hoteli z njo nastopiti, niti ne morejo pripraviti, saj bi potrebovali kar precej vaj, da bi si zapomnili besedilo in da bi se mogli vesti čim sproščeneje. Da po-  
pevka, ki bi jo radi zapeli, sploh ni

To je nekaj splošno znanih podatkov o železarski industriji pri nas, ki si jih boste morali seveda še zelo izpopolniti, da vam bo podoba te proizvodnje jasnejša. Zeleli bi si ogled železarne, tega mogočnega mravljišča. Delno vam bomo takšen ogled posredovali v oddaji Jeklo in gora, ki jo je pripravil Rajko Ranfl.

Mnogokrat slišimo o plavžih in o čudovitem trenutku, ko priteče žareče surovo železo na dan, in to je gotovo tudi prvo, kar si predstavljamo ob misli na ogled železarne. Plavž — jaškasta peč, visoka 18 metrov, ki lahko v enem dnevu proizvede 180

ton surovega železa. Gori noč in dan in tako dolgo, da se obrabi posebna šamotna obloga v njegovi notranjosti; to traja 4—5 let. In vsake dve do tri ure čudovit prizor, ko ta velikan-ska peč bruhla tekoče železo v ponov-co. Ta prizor je v oddaji zelo nazorno opisan in pušča v nas prav do konca močan vtis in željo, da bi to videli.

Oddaja nas seznani še z marti-narno; tu dobijo iz surovega železa jeklo, ki ga je mogoče valjati in kovati, kar pri surovem železu ni mo-goe (pri temperaturi 1200° C).

Oddajo zaključuje novinar z ugo-tovitvijo: našo debelo pločevino upo-

rabljajo za gradnjo ladij, mostov, kotlov, cevovodov in težkih konstrukcij. Tanko pločevino uporabljajo za izdelovanje posode, karoserij v avto-mobilski industriji, v predelovalni in-dustriji. Jeseniški žebli so znani po vsem svetu. Varilne žice in elektro-de za avtogensko in električno varje-nje, emajlirana gospodinjstva posoda je iz naše tanke pločevine.

In končno še slovo od Jesenic.

Tako smo vas seznani z vsebino oddaje »Jeklo in gora« in upamo, da se boste v razredu nanjo skrbno pri-pravili.

14. decembra ob 14.05  
15. decembra ob 8.55

## BELE POSTELJICE

bolnišnice. Vse to bodo otroci lahko spoznali iz oddaje »Bele posteljice«.

Tinka se je vrnila s »športnega dneva« in ji ni nič dobro. Toplomer poskoči čez 33 stopinj. Ponoči vročina ne pade, Tinka bruha in drugo jutro pride zdravnik. Ugotovi škrlatinko: grlo je vneto, bradavice na konici je-zika nabrekle, koža po telesu suha, razen okoli nosu in ust se že kaže droben, rdeč izpuščaj. Tinka mora v

bolnišnico. Hudo ji je, a je discipli-nirana.

Bolnico sprejmejo v sprejemni pi-sarni, obdržati sme svojega medved-ka, čeprav imajo otroci v bolnišnici dovolj igrac na voljo; materi vrnejo Tinkino obleko, da jo doma skuha in razkuži.

V sobi je šest belih posteljic; ena je še prazna. Tinka se kmalu zivi in po nekaj dneh in po nekaj injekcijah

18. decembra ob 8.55  
19. decembra ob 14.05

## DVIGAMO ZASTOR

primerna njihovim letom, da so si jo že tako prikrojili po svoje, tako be-sedilo kot melodijo in da je torej bo-lje, da se odločijo za preprosto, vsem razumljivo pesem, ki so se je naučili v šoli ali doma.

Radi bi zaplesali, kot so videli ple-sati baletke v filmu ali v gledališču. Svetujemo jim, naj ne mislijo nanje, naj zadržajo tako, kot to znajo, tako kot so oni sami videli letati metulja med rožami, kakor so oni sami videli, kako se mačka preteguje, kako mačka lovi miši, kako se tiho, neslišno pre-mika, kako zna biti priliznjena, zvita itd. Kakor so oni sami videli, kako sonce zahaja in kako se rože v mraku zaprejo. Da, vse to ne bodo mogli za-plesati, a če jih bomo na lepoto okoli sebe opozorili in jim hkrati tudi po-vedali namen njihovega opazovanja, jim bomo pomagali do jasnejših predstav, ko se bodo spraševali: s

čim naj nastopijo in kako? Vse naj bo čim bolj preprosto, vsebina nasto-pa, nastopajoči in prostor oziroma oder.

Ce govorimo o pomoči, ki bi jo morali otrokom nuditi, ko se želijo s svojim nastopom predstaviti, mi-slim predvsem na to, da ne smejo biti otroci na odrju osamljeni. Čutiti morajo oporo v gledalcih in v prija-teljih (učiteljih in starših).

Vse te misli, ki so tukaj nanizane, so vodile Božo Novakovo, avtorico oddaje Dvigamo zastor, ko je oddajo pripravljala. Seznani bo otroke z dobro recitacijo, z lepo zapeto pesmijo, z dobro pripravljenim prizorčkom in predvsem z resnico, da brez dolgo-trajnega truda ne more biti uspeha. Oddaja Dvigamo zastor nas seznaja s pionirskimi dejavnostmi in nas jim tudi približuje.

## ALUMINIJ

18. decembra ob 14.05  
20. decembra ob 8.55

#### Višja stopnja:

Ta nova oddaja iz serije reportaž iz industrije nas popelje v tovarno aluminija Kidričevo pri Ptuj. Tu stoji naša velika tovarna aluminija, ker so v bližini viri električne ener-gije — dravske elektrarne.

Tovarna aluminija je namreč nji-hov največji potrošnik. Za pridobiva-

nje aluminija so potrebne ogromne količine električne energije. Aluminij danes uporabljamo vsepovsod. Lonci, lahka športna kolesa, letala, okenski okviri, nad gradnje pri novih ladjah, avtomobilski motorji in še in še bi lahko naštevali.

Aluminij ima namreč pred žele-

zom to prednost, da ga je lažje obde-lovati in da ne rjavi, ker si na površini napravi zaščitno oksidno plast.

Reportaža skuša čim bolj naravno podati in ilustrirati pridobivanje gli-nice in nato aluminija, poleg tega pa tudi pokazati nekaj možnosti za upo-rabo te kovine.

## MIKI BO VNDARLE RUDAR

21. decembra ob 14.05  
22. decembra ob 8.55

#### Nižja stopnja:

Oddajo so pripravili v zvezi z uč-no enoto Pri topli peči, rabila bo pa kot ilustracija k pogovorom o premo-gu, o delu v rudniku, življenju ru-darjev in o pomembnosti te dejavno-sti. Mestoma je snov morebiti malce na široko zajeta, zlasti za tiste poslu-šalce, ki jim je stvar do kraja tuja in so jim vsi potrebni pojmi neznani; vendar teče beseda v oddaji tako preprosto, logično izpeljano in pove-zano, da si bo prav vsak poslušalec ustvaril ob njej ustrezno podobo o tem, kar bi mu radi predočili.

Ob pogovoru med razgibanim deč-kom Mikijem in njegovim očetom — rudarjem bodo šolarji izvedeli nekaj

o premogu nasploh, v naslednjih sce-nah bodo spoznali delo v rudniku, tovarništvo rudarjev, končno pa tudi izvedeli, kako važen je premog v go-spodarstvu in kako pomemben je za to rudarski poklic.

Zvečer, preden odide oče na nočni »šiht«, sedi z Mikijem v sobi in mu pripoveduje pravljico o premogu, o palčkih, ki ga čuvajo in prvem pre-mogovniku. Od pravljice preskoči be-seda na kraje, kjer kopljemo danes na Slovenskem premog, omenjeni so le glavni bazeni — Trbovlje, Velenje, Kočevje — na to, kako so sploh na-stali premogovi skladi v zemlji in da imamo več vrst premoga, od katerih

je črni najstarejši in najboljši.

Oče odide na delo, Miki mora na-pisati še nalogo: Kaj bom postal. Po-stal bo rudar, kopal bo premog.

Ko se vrne Miki naslednjega dne iz šole, izve od matere, da se je oče na delu ponesrečil. Več o nesreči ji-ma povesta rudarja Luka in Nac. S Tonetom, Mikijevim očetom, sta de-lala na istem odkopnem čelu; Tone je lomil sklade s kompresorjem, Luka je odkopaval, Nac odmetaval, delali so previdno, sproti so postavljali opornike — stojke, celo tiste nove, jeklene; pa se je nenadoma od stene odkrhnila velika klada premoga, za-dela Toneta od strani in mu zmečkala

desno roko in nogo. Spravili so ga v bolnišnico. — Miki je zelo prizadet, ker mu oče veliko pomeni.

V nedeljo obišče Miki očeta v bolnišnici. Prosi ga, naj ne gre nikoli več v jamo, in mu pove, da tudi sam ne bo rudar. Nesreča se lahko primeri človeku kjerkoli, razlaga oče. Njemu ni bilo nikoli žal, da je rudar in mu tudi zdaj ni.

Ranjenca obiščeta tudi Luka in Nac. Ko Tone podvomi, da bo še kdaj kopač, ker se boji, da mu roka in noga ne bosta več prav služili, ga

tovariša tolaži, da je pri rudniku še dovolj poslov, ki jih bo lahko opravljal kot invalid. In da bi še Miki malo vzpodbudila, razpletata rudarja misli o tem, kako važen je rudarski posel, čemu vse premož rabi in da bi pol življenja obstalo, če bi premoga na lepem zmanjkalo, če bi vsi, kar jih riže pod zemljo, rekli: »Ne bom več rudar, ne bom kopal premoga.«

Naslednjega dne v šoli spet prebirajo naloge. Tovariši, ki so v soboto zvedeli za Mikijev odpor do rudnika

in ga seveda tudi razumeli, zdaj začudeno poslušajo, ko Miki bere. Ko bom velik, bom rudar. To sem se odločil zadrčno. Delo v rudnikih je težko. Večkrat se pripeti kakšna nesreča. Premog pa je ljudem nadvse potreben. Z njim kurijo peči, da jim ni mraz. S premogom pa kurijo tudi lokomotive in plavže. Iz premoga dobivajo tudi gorilni plin, pa zdravila, gumbe in še mnogo drugega. — Če ne bi bilo premoga, bi bilo naše življenje dosti težje. Zato sem se odločil, da bom kopal premog dokler bom zdrav in močan.

Lenart, sirota brez staršev, je živel v predmestju velikega mesta, spal pri cunjarjih po kleteh in jedel, kar je dobil. Tako je bil reven, da ni premogel niti gumba — ne na srajci ne na hlačah. Vedel pa je, da lahko gumb prinese srečo, če ga krepko stiskaš, ko srečaš dimnikarja. Gumb mora biti prišit in sreča je tem lepša in dragocenejša, čim lepši in dragocenejši je gumb; in dimnikar, ki ga srečaš, mora biti dobre volje.

Nekoč je srečal deklico, ki je imela na obleki en sam, a prelep biserni gumb. Lenart je opazil, da visi samo še na drobceni nitki, zato je deklico pospremil v upanju, da ga bo izgubila, on ga bo pa pobral. In tako se je tudi zgodilo.

Star cunjar mu je posodil šivanko, nit je potegnil iz cunje, si prišil gumb na srajco in šel iskat dimnikarja. Ta dan ga je srečal komaj proti poldnev. Zgrabil je gumb, toda s tako ihto, da ga je odtrgal. Lenart je zajokal. Dimnikar je bil dobre volje, izprašal je jokajočega fanta, ga prijel za roko in popeljal k sebi na dom. Tu je srečal Lenart deklico, ki je bila gumb izgubila. Vrnili ji ga je in se ji oprostil, da je ravnal malone kot tat.

Dimnikarju je bil fant všeč, sprejel ga je v družino in izučil za dimnikarja. Srečo mu je pa razložil takole: »Dimnikar ne more najti sreče z gumbi, kot je ne more nihče drugi. Ne smeš si želeči, da bi veliko imel, a nič delal, da bi veliko znal, a se ne bi nič učil. Svojo srečo si boš moral skovati sam.«

Višja stopnja:

3. januarja ob 8.55

## PETER IN VOLK

Podobno kakor Benjamin Britten z Vodnikom po orkestru za mlade ljudi nas popelje v čudovit svet glasbe tudi skladatelj Sergej Prokofjev. Oba skladatelja sta pri komponiranju za otroke imela pred seboj le en namen: pomagati mlademu človeku, da najde pot do razumevanja glasbene govornice. Če je to uspelo Benjaminu Brittnu v delu »Vodnik po orkestru za mlade ljudi«, je Sergej Prokofjev dosegel to drugače, po poti, ki je morda marsikomu celo bližja. Kako? Napisal je glasbeno pravljico, prikupno skladbo za orkester in recitatorja z naslovom Peter in volk. Zanimivo je, da je besedilo za skladbico napisal skladatelj sam. Dokončal jo je v Moskvi leta 1936 in še isto leto so jo izvajali na mladinskem koncertu moskovske Filharmonije. Dve leti kasneje je Bostonki simfonični orkester predstavil Petra in volka tudi ameriškim otrokom. Kmalu je ta simfonična pripovedka — tako jo je imenoval skladatelj — obiskala mladinske koncerte širom po svetu in s svojo glasbeno govornico pripovedovala milijonom otrok prikupno zgodbo.

Sergej Prokofjev pa s partituro Petra in volka ni izoblikoval le prijetno zgodbo, temveč bo marsikoga naučil poslušati in spoznavati posamezne instrumente, ki so sestavni deli orkestra in obenem glasbene govornice.

Skladatelj je občasno vredna sposobnost ilustriranja in komentiranja z glasbenimi sredstvi je v tem delu našla okolje, v katerem je svojstveno zaživela.

Junake, ki nastopajo v pripovedki, je skladatelj naslikal z različnimi motivi in instrumenti. Ptico je predstavil s flavto, račko z obojo, mačko s klarinetom, dedka s fagotom, volka s tremi rogovi, strele iz puške s tolkali, glavnega junaka Petra pa z godalnim kvartetom.

## Srednja stopnja:

Letošnji program radijske šole za srednjo stopnjo uvaja le malo vzgojno poantiranih oddaj. Da bi vrzel vsaj nekoliko zakrili, uvrščamo v prednovoletnih dneh v oddajo šaljivo, pa vendar vzgojno zastavljeno zgodbo z naslovom Če bo Janezek pri volji. Priredili smo jo po kratki zgodbi, ki je v prevodu Iva Minattija priromala v redakcijo.

Da bo jasno, kaj se dogaja, jo tu ponavljamo v celoti.

In tako se je zgodilo, da je naš Janezek cepnil iz dveh predmetov.

No ja, če je cepnil, je pač cepnil. Ni ne prvi, ne zadnji, ki se mu je kaj takega pripetilo. No, če že hočemo biti pravični, tole godilo so mu skuhal profesorji. Saj se je učil, ubožček, kako da ne! Pa kaj si hočeš, če te imajo profesorji na piki in te pokličejo zmeraj takrat, ko ne znaš?

Tako vsaj pravi Janezkova mama. No, pa ne pusti mama, da bi se ubožček zaradi tega grizel. Očka mu bo najel inštruktorja, da ga pripravi za izpite — pa basta!

Res: nič lažjega kot najti inštruktorja. Teže je najti čas, ko bo Janezek pri volji, da bi se učil.

Sestali so se Janezkovi, da se pogovorijo z Janezkom. Kar naj pove, ubožček, katero uro bi hotel sesti h knjigam. Kajti poletje je in dela nič koliko: igranje, sprehodi, kopanje, pa kino, pa tekma, obisk pri dedku in babici in še kaj!

Naposled so potuhtali: očka bo Janezku poiskal inštruktorja, ki bo ves dan z njim, dokler ne pride ura, ko bo Janezek pri volji za učenje.

Potem so začeli iskati inštruktorja. Iskali so in iskali, kakšen je ta, kakšen oni, dokler se niso odločili za Miha.

Da, Mihec bo pravi: dve leti je mlajši od Janezka. (To je dobro, sicer bi se ga Janezek bal.) Razen tega je Mihec z odličnim izdelal drugi razred, medtem ko je Janezek pogrnil iz dveh v prvem. In naposled: Mihec je tudi sprejel pogoj: pristal je, da bo ves dan z Janezkom, da se bo z njim igral in da ga bo poučeval, ko bo Janezek pri volji. S te strani je bilo torej vse v najlepšem redu. Ostalo je samo še to, da prime Janezka volja za učenjem.

Oh, ta volja!

Vsaj desetkrat »oh«, kadar gre za voljo po učenju. Kaj desetkrat, tisočkrat! Pravi čudež, kako se zna ta volja vselej izmuzniti.

Izmuzne se. Kako se tudi ne bi, ko pa je toliko drugega, kar jo zadrživa, odriva, duši, ji ne da dihati, revici ubogi.

Mihec pa se gre pravega lovca: išče jo, zasleduje, preži, da bi jo ujel, potepinko potepuško.

»Janezek, si že pri volji?«

»Še ne.«

Mihec in Janezek se na igrišču igrata neke vrste nogomet: oba sta istočasno strelca in vratarja. Izmemo-

## ČE BO JANEZEK PRI VOLJI

ma streljata in brani svoj gol. Ta-ko gre čisto lepo, dokler žoga ne uide v aut in se zakotali daleč po bregu navzdol.

»Skoči po žogo!« veli Janezek.

»Zakaj pa? Ti si jo brcnil, ti pojdi.« odgovori Mihec.

Janezek se je razjezil, a se je obvladal. Molčal je in razmišljal, ali bi kaznoval svojega učitelja, ta pa je izrabil ugodni trenutek in povprašal:

»Kako, si pri volji, da bi se učila?«

»Ne.«

Spet ne! Spet ne!

Toda Janezkov oče je Mihcu že zdavnaj zagrozil, kaj bo, če Janezek ne napravi izpita.

»Ušesa ti bom potrgal!« to je rekel.

Vendar je Mihec vseeno pristal. Pristal tudi na ta pogoj. Računal je: dan je dolg, ni šment, da ne bi Janezka obšla želja po knjigi.

Toda dnevi minevajo, volja pa nikjer. Mihec poskuša na vse načine. Med igranjem tu in tam pove kaj, kar bi Janezku koristilo in bi si lahko mimogrede zapomnil. A je vse zaman.

Mihec razmišlja: le kam se je skrila ta volja? Od kod se bo prika-

Višja stopnja:

## STARA GRČIJA

Po Umetniku ledene dobe in Prvih korakih je Stara Grčija tretja v vrsti letošnjih zimskih oddaj. Kakor prejšnji dve tudi ta ne skuša posegati v politično zgodovino in v nekem smislu ne priznava časovnega zaporedja političnega dogajanja.

Naslanjajoč se na delo angleškega arheologa in zgodovinarja Gordona Childa skuša iz zgodovinskega dogajanja izluščiti vzročne zveze med ekonomskimi možnostmi na eni ter družbeno politično dogajanje na drugi strani.

V oddaji Prvi koraki smo skušali poslušalcem približati Gordonovo ugotovitev, kako je bil nastanek prvih držav v bogatih rečnih dolinah Nila, Evfrata in Tigrisa odvisev od akumulacije presežkov hrane in kako so zaloge teh presežkov, nakopičene v žitnicah templjev in vladarskih palač, omogočale razvoj v pridobivanju kovin, pa tudi napredovanju znanosti in umetnosti.

V tej oddaji bo govora o mejah napredka v teh državah. G. Child vidi meje prav v dejstvih, ki so napredek omogočila. Oblasniki so v teh državah neposrednim proizvajalcem presežke proizvodnje odvezemali v celoti in hkrati s tem sami odločali o razširjeni reprodukciji. Preprosto povedano — gre za to, da o razvijanju proizvodnje niso odločale potrebe večine, temveč volja oblastnikov. Ti pa so se kopali v razkošju.

25. decembra ob 8.55

26. decembra ob 14.05

zala? Od kod naj jo izbeza? Kje naj jo zagrabi in vcepi Janezku v srce, v glavo, kamorkoli?

Mihec se napreza, preži. Ali se volja skriva v igri? Gotovo ne. Kje pa? V strahu? V lakoti? V sramu? V ponosu? V želji, da bi koga razveselil? Nekoga, ki ga Janezek ima rad, nezansko rad? Najbrž v tem. Mihec poskuša tudi to.

»Janezek, imaš ti koga rad?«

»Rad imam samo sebe.«

»Janezek, si že pri volji?«

»Ne še.«

Mihec ne popusti. Le odkod bi izvrtal to presneto voljo? Mihec sprašuje vsakogar, na kogar naleti. Povpraša tudi starčka z dolgo belo brado, ki je nekoč prišel naokrog.

»Dedek, si kje videl voljo? Ali veš, kod hodi in če bo prišla kaj mimo?«

»Sinko, volja hodi samo po eni poti: iz srca v glavo, iz glave v srce. Kdor je nima tam, je ne bo našel nikjer drugje!«

Ko je Mihec to čul, je odšel in se ni več prikazal.

Pa Janezek? Pa kaj naj bi storil, ubožček, ko pa si ga je učitelj spet privoščil? Zaostal je in ponavljal razred.

25. decembra ob 14.05

27. decembra ob 8.55

Nižja stopnja:

28. decembra ob 14.05

29. decembra ob 8.55

## DIMNIKAR IN SREČA

V dneh pred praznikom dedka Mraza romajo naši mladi in najmlajši od izložb do stojnic, v obeh se jim zrcali razstavljeno bogastvo, v srcih pa se jim rojevajo želje. Uresničenje teh želja bi jim pomenilo v tistem trenutku srečo. Sreče pa si želimo vsi — veliki in mali. Navadno gojimo to čustvo potihoma in zase, za Novo leto pa se je ohranila lepa navada, da jo iz srca na glas zaželimo tudi drugim — bližnjim in daljnim, vsem ljudem.

Ob mislih na to smo si iz arhiva Mladinske radijske igre sposodili zgodbo, ki tudi pripoveduje o sreči. Poklanjamo jo malim šolarjem za prijetno poslušanje v predprazničnih dneh, hkrati pa tudi v premislek. Zgodbi je naslov Dimnikar in sreča.

Srednja stopnja:

8. januarja ob 8.55  
9. januarja ob 14.05

Višja stopnja:

8. januarja ob 14.05  
10. januarja ob 8.55

## VELIKA ŽELEZNA CESTA

Ce danes vidimo na progi lokomotivo, ki vleče za seboj dolgo kačo vagonov — tovornih in potniških — se zanjo skoraj ne zmenimo; to je vsakdanja podoba. Morda se že malce ustavimo, če vidimo moderno diesel ali električno lokomotivo; to je nekaj tehnično sodobnega in pritegne naše zanimanje.

Ce pa vprašamo stare ljudi, nam bodo povedali, s kakšno radovednostjo so oni opazovali prve vlake pri nas, skoro tako, kot zdaj mi z zanimanjem poslušamo in beremo o poletih v vesolje. Navsezadnje — tudi pojav prve parne lokomotive je pomenil v življenju človeka novo obdobje.

Zgodovina železne ceste pa sega še daleč v stari vek. Prvi tiri so bili železni, vklesani za kolesa vozil v skalnatih grških cestah. Rimljani so pozneje gradili tlakovane ceste in so prišli ti tiri v pozabo. Železnice z lesenimi tirnicami so se pojavile šele ob koncu 16. stoletja v rudnikih za prevoz rudarskih vozičkov in približno 200 let pozneje najdemo prve tirnične trame obite z železnimi pasovi; iz teh so se razvile sedanje tirnice. Do takrat so te »železnice« poznale samo konjsko vprežno moč. Mimogrede: stari Ljubljančani se še dobro spominjajo časov, ko so tudi tramvaj po mestnih ulicah vlekli konji.

Novo obdobje za železnice se začne z letom 1829. Takrat se je nekoga oblačnega oktobrskega dne zbrala v angleškem mestecu Rainhill množica radovednežev. Šest parnih lokomotiv so prijavili za znamenito tekmo »železnih konj«. Ali bodo dosegle predpisano hitrost 16 km na uro in pri tem peljale tovor, težak 20 ton? Zmagala je loko-

motiva angleškega inženirja Stephensa, ki je za tiste čase dosegla izredno hitrost — 34,3 km na uro. Iz Anglije se je železnica naglo razširila po svetu. Leta 1829. je bilo vsega komaj 40 km prog, leta 1920. ne nad milijon dvesto tisoč kilometrov, danes pa je železniških prog toliko, da bi lahko 35 krat ovili zemljo okoli ekvatorja. In železnice prepeljejo zdaj po vsem svetu vsako leto okoli 10 milijard potnikov in nad 3 milijarde ton premoga.

Pri nas je stekla prva železnica od Celja do Ljubljane že 20 let po tekmi »železnih konj« v Rainhillu. Zanj so se zvrstile še druge, tako da je danes naša dežela kar dobro preprežena z železniškim omrežjem. Napredek, ki ga zaznamujemo pri nas na vseh področjih, se vse bolj kaže tudi pri železnici. Stare, doslužene lokomotive odhajajo v pokoj, vse več vozi po naših progah modernih diesel-lokomotiv, električno omrežje se širi in proge obnavljajo.

Naša oddaja bo reportaža, v kateri se bomo seznanjali z marsičem, kar je morda večini šolarjev bolj malo znano: kako težka, odgovorna, a vendar lepa je železniška služba, kaj vse je treba napraviti, da nas popelje vlak, kakšen je gospodarski pomen železnice in še marsikaj drugega.

Res je namreč tole: kljub izrednemu tehničnemu napredku v zadnjih letih ni železnica prav nič izgubila svojega pomena. Je še vedno in bo bržčas vselej važna prometna žila, le da se bo s časom še bolj razvila in še bolj opravičila svoj obstoje. Saj razvitost železniškega omrežja kaže tudi na gospodarsko raven neke dežele. In v tem pogledu naša domovina ni med zadnjimi.

Nižja stopnja:

18. januarja ob 14.05  
19. januarja ob 8.55

## POJTE Z NAMI ...

## Sneženi možek

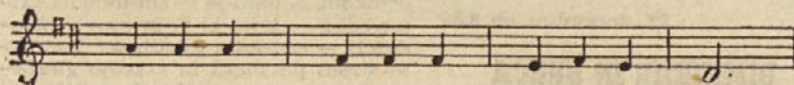
(J. Bitenc)

Veselo

Janez Bitenc



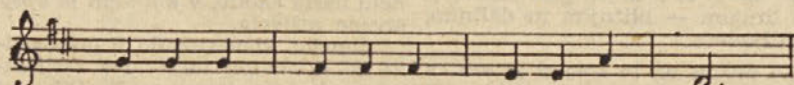
1. Tinček in Tonček pa Jurček za — si,  
2. Pisker na glavo, ko — renček za nos,



1. ke-pe va — li-jo vsem trem se mu — di.  
2. sliga-ne čevlje, da mož-ne ba — bas.



1. Tu-kaj so no-ge in to-le je trup še  
2. Zdej, ko go — tov je za — ra-jajmo vsi, —



1. gla-vo in ro-ke pa možek ba — skup.  
2. možek sne — že-ni, naj dolgo ži — vi.

2. bitica ponavlja

## JARC, GRUM, VODUŠEK

Iz literarne struje med obema vojnama, ki jo bolj ali manj uspešno označujemo z besedo ekspresionizem, smo za oddajo izbrali tri imena Miran Jarc, Božo Vodušek in Slavko Grum.

Seveda oddaja ne bo mogla niti približno osvetliti dela vsakega izmed njih. Avtor oddaje se omejuje na ocenjevanje pojava ekspresionizma v okviru splošne duhovne situacije slovenskega izobraženca med obema vojnama in spremlja razvoj tega pojava, namreč razvoj, kakor se morda najlepše kaže v delu pesnika in pisatelja Mirana Jarca. Jarčev pesniški razvoj kaže, kako se pesnik skuša iz mladostnega ekspresionističnega izražanja in iskanja »v svoje neizraznosti joku« rešiti pred samim

Nižja stopnja:

4. januarja ob 14.05  
5. januarja ob 8.55TINKA Z OBISKOM —  
TINKA NA OBISKU

Vzgojna oddaja s tem naslovom skuša preprosto posredovati mladim poslušalcem nekaj osnovnih pravil spodobnega obnašanja.

Seveda pa je treba izraziti »posredovati« in »pravila« vzeti z vsemi mogočimi rezervami. Avtor se je namreč trudil, da to »posredovanje« ne bi bilo deduciranje nekih abstraktnih pravil na določene življenjske situacije. Pravila lepega obnašanja pojmuje kot nekakšno kristalizacijo družbenih odnosov in jih skuša kot take tudi razložiti.

Oddaja je grajena na izraznosti določenih poudarkov, s katerimi starši opozarjajo malo Tinko-Martino na nepravilnost njenega obnašanja. Vendar pa se oddaja v tem pogledu večidel omejuje na opozorila tam, kjer Tinka ne le krši »pravila«, temveč s svojim obnašanjem prizadene (ali utegne prizadeti) svojega gosta oziroma svoje gostitelje.

Srednja stopnja:

15. januarja ob 8.55  
16. januarja ob 14.05

## ILIRIJA OŽIVLJENA

Solska ura bo obravnavala nekaj dogodkov iz časov francoske vladavine v naših krajih v letih 1809—1813. V tem času so Francozi pod Napoleonom kar dvakrat prišli v Slovenijo in jo tudi dvakrat zapustili.

Vsa šolska ura se odvija v muzeju in nam je pravzaprav dobro napotilo, kako bi otrokom čimbolj živo približali zgodovino.

Najprej se ustavijo učenci v dvorani ljudske umetnosti. Tu se že ob vходу srečajo z velikim francoskim vojakom, ki ga je ljudski umetnik prav mojstersko naslikal na nekdanja vrata kmečke hiše. Na slikah na steklu, prav posebno pa še na številnih panjskih končnicah iz 19. stoletja najdemo dogodka iz časov Ilirskih provinc. Na eni od končnic je na primer naslikana otroška zibelka, v njej pa spi francoski vojak, v modri uniformi, z rdečerjavimi epoletami, v rokah drži puško z nasajenim bajonetom. Ob zibelki stoji kmet in ziblje vojaka. Ob tem, tako živo in obenem simbolično satirično naslikanih motivih, se bo morda kak malček spomnil na pripovedovanje deda, kako si je francoski vojak izmislil, da bi ga moral naš kmet zibati vsak dan v zibelki. Pri tem pa

seboj, kako spoznava družbene zakonitosti ter se čedalje bolj pogloblja v nacionalno in socialno vprašanje.

je kmet prepeval vojaku uspavanko: »Vsaka stvar le en čas trpi!«

V naslednjem muzejskem oddelku, v kulturnozgodovinskih zbirkah, predstavi muzejski vodnik samega Napoleona, velikega vojskovodjo, ki mrko zre z velike podobe. Tu so še: nadvojvoda Karel, ki je prišel reševati naše kraje pred Francozi, tu je tudi prvi ilirski generalni guverner, maršal Marmont. V svečanem, nekoliko staromodnem črnem fraku in v črnih podkolenkah z belimi pentljami privezanih hlač, z veliko belo čipkasto kravato in belo napudrano lasuljo, visok in slok je pred nami general Coppini. To je tisti, ki je strahoval Novomeščane in ki nam ga je tako lepo opisala Ilka Vaštetova v svojem »Uporu«. Na naslednji sliki je že spet Napoleon, ko podaja roko starejši ženi in ji pomaga, da bo lažje vstala. To naj bi bila Oživiljena Ilirija.

V naslednjih dvorinah se srečamo z zanimivimi listinami in razglasili, na katerih so podpisali Napoleona, Marmonta, Bernadotta in drugih Francozov. Vsaka listina ima svojo zgodovino, svojo povest, ki je povezana z našimi kraji. In nekaj tega bo obujenega v šolski uri »Ilirija oživljena«.

Nižja stopnja:

11. januarja ob 14.05  
12. januarja ob 8.55

## SNEŽNA ODEJA

Naslov dovolj zgovorno pove, da smo v oddaji nanizali vse tisto, okoli česar so se vrteli razredni pogovori ob spoznavanju narave po malem tudi že v decembru.

Tonček pride na počitnice na Gorenjsko. S seboj prinese poleg smučil še deščice, ki so jih bili pripravili pri tehničnem pouku, in kar prvi dan sestavi iz njih krmilnico za ptičke.

Naslednjega dne Tonček prvič vidi, kako sneg žagajo. Debel sneg je nevaren za ostrejša, zato ga z močno vrvjo posnamejo, »odžagajo«. Seveda ga je potrebno potem odkidati in Tonček se pri tem poslu kar izkaže.

Pri stricu se zbero lovci na posvet, kako bodo pomagali divjačini, ki ob debelem snegu hudo trpi. Sklenejo, da pojdejo že naslednjega dne s smučmi v revirje.

Stričevi skupini se pridruži tudi Tonček.

V gozdu napravijo lovci divjadi gazi do krmilnic, krmilnice znova napolnijo s krmo, pod zasnežene smreke, tam se srne rade zadržujejo, pa namečejo pese, korenja in podobnega.

Tonček spozna tudi težko delo drvarjev in izve, da je zimska sečnja najbolj smotrna, ker les v tem času »miruje«, in ker ga je po gladkih drsnicah lažje spravljati v dolino kakor sicer. Nazaj grede nabere Tonček po stričevem nasvetu za poln nahrbtnik mladih vejic, ki jih potem natrese v sadovnjaku pod dreve. Tudi zajci pridejo v snegu težko do hrane, tako bodo imeli pa vendarle kaj za pod zob in se bodo manj lotevali mladih jablan.

Vsak dan počitnic doživi fant kaj novega in vidi kaj zanimivega in se vrne ob koncu v mesto mnogo bogatejši.

# FILMSKA IN GLEDALIŠKA VZGOJA V GIMNAZIJAH

Priljubljen razmišljanje o filmski in gledališki vzgoji v naših gimnazijah je na našo prošnjo napisal profesor na kočevski gimnaziji. Na tej šoli imajo namreč vsi dijaki abonma za Dramo SNG, in to za šest predstav, ter načrt za obisk šestih filmskih predstav — oboje v okviru obveznega učnega načrta, ne le kot svobodno aktivnost. Kot že doslej vsako leto bodo tudi letos dijaki sami uprizorili eno gledališko in filmsko vzgojo. Ta novost je povzročila živalna razpravljanja predvsem med slavisti-pedagogi. Mnenja o upravičenosti in neupravičenosti te vzgoje v šoli so bila v nezavidljivem razponu. Obe skrajnosti pa sta nesmiselnosti. Razumljivo je, da ne bomo posvetili filmski in gledališki vzgoji toliko

prerasli učni načrt. In še nekaj ne smemo pozabiti: film in gledališče sta danes sestavni del zabave in vzgoje človeka, ki živi v velemestu ali v najbolj zakotni vasi. Zato družba nikakor ne more dovoliti, da bi ostala mladina sama ob tako živem in sodobnem problemu, ki lahko nudi vsakemu vzgojitelju široka izhodišča pri oblikovanju umetniškega in estetskega nazora pri mladem človeku, njegove ideje in svetovno-nazorske usmeritve. Ne kritičnemu in filmsko ter gledališko nevezanemu mlademu gledalcu pa ti dve najbolj sodobni umetnosti lahko postaneta škodljivi prav zaradi brezkompromisnega in doslednega prikazovanja najbolj intimnih doživetij v družbi in pri posamezniku.

Predlagani učni načrt za filmsko in gledališko vzgojo v gimnaziji lahko služi kot osnova za sestavo podrobnejšega učnega načrta. Sestavljalcu podrobnejšega učnega načrta je seveda dana možnost, da marsikaj izmed predlaganega skreči ali razširi.

Izhajajoč iz neposredno aktualne problematike ob teh vprašanjih na gimnaziji, bo potrebno skriti predvsem poglavja, ki zadevajo zgodovino filma. Kot samostojno celoto, ki je organsko vključena v podrobnejši učni načrt za slovenski jezik, se bo možno v približno 10 do 12 šolskih urah ustaviti predvsem ob

nostima pa je potrebno iskati predvsem pri materialu filma in gledališča in v izraznih sredstvih obeh. Tudi stilizacija časa in prostora je v gledališču drugačna kot v filmu. Osnovna razlika med gledališčem in filmom je tudi razhajanje med gledalcem in igralcem. Ko bodo dijaki jasni ti najosnovnejši pojmi, se bomo lahko ustavili ob gledalčevem doživetju umetniških doživetij v filmu in gledališču. Ob estetski dramske umetnosti pa moramo v filmu poudariti iluzijo resničnosti, ki ima primat pred estetskim doživljanjem. V okviru šolskih ur, ki so na razpolago za filmsko in gledališko vzgojo, se moramo posvetiti tudi dramaturgiji filma ter se ozreti še na zgradbo filmske zgodbe in jo primerjati z zgradbo drame. Tudi tehnika snemanja in montaža morata najti svoje mesto v razlagi. Ker je filmska umetnost le ena izmed umetnosti, moramo poiskati tudi odnos filma do strukture epike in lirike.

Naivno in napačno bi bilo misliti, da je z razlago teh več ali manj teoretičnih problemov v okviru desetih ali dvajsetih šolskih ur filmska in gledališka vzgoja že končana. Ob sprejemanju filmske in gledališke vzgoje v naše šole, se moramo zavedati, da je tovrstna vzgoja dolgotrajen proces. Ta vzgoja bo dobila svoj smisel, če bo resnično rasla iz problemov, ob katere za-

člnosti iz romana, ki roman kot obliko besedne umetnosti najbolj karakterizirajo. Enako metodo dela upoštevamo tudi pri pojasnjevanju drugih oblik besedne umetnosti. Če torej hočemo razpravljati o filmu, ga moramo videti; če hočemo razpravljati o drami, moramo videti njeno uprizoritev v gledališču. To je edino možna pot, ki more biti tudi najbolj uspešna. Zato moramo v okviru šole obiskovati filmske in gledališke predstave. Ni pretirano, če bi kot šolsko obveznost svetovali, naj bi si dijaki v enem šolskem letu ogledali 6 filmskih in 6 gledaliških predstav. V štirih gimnazijskih letih bi si dijaki ogledali torej 24 filmskih in 24 gledaliških predstav. Teoretične osnove, spoznanje in šoli, bi lahko nudile podporo ob vsakokratni razlagi posamezne filmske ali gledališke predstave. To bi vsakokrat bilo solidno bogastvo, ki bi ga dijak ob koncu šolanja odnesel v življenje. Tudi če bi ta predlog sprejeli kot obveznost, bi bilo povsem razumljivo, ker bi bila realizacija tega predloga tudi možna, kajti nobena šola II. stopnje v Sloveniji ni toliko oddaljena od centrov, da si ne bi mogla ogledati filmskih predstav ali se abonirati v gledališču.

Ena izmed poti, ki bi imela velik odmev pri gledališki vzgoji, je dijakovo neposredno sodelovanje. Nujno bi bilo, da bi dijaki nastupili in tudi uprizorili vsako šolsko leto eno dramsko delo. Pri teh uprizoritvah naj bi se dijaki seznanili z režijo, sceno, razsvetljavo, navadili naj bi se nastopati pred publiko, predvsem pa naj bi se v njih budil čut za kolektivno delo in kolektivno odgovornost, kajti vsaka gledališka uprizoritev je vsekakor izmed vseh vrst umetnosti rezultat dela kolektiva in njegove prizadevnosti in je daleč od uspehov, ki bi pripadali le posamezniku.

Ob vseh teh pogojih in ob vseh tistih, ki jih bo zahtevala še vsakdanja praksa, bo možno mladega človeka pripeljati do pravičnega kritičnega in kritičnega ocenjevanja teh dveh najbolj sodobnih umetnosti.

R. P.

## Slovenski izseljenski koledar 1963

Dobri znane slovenski izseljenci po vsem svetu — Slovenski izseljenski koledar — slavi z letnikom 1963 svoj deseti jubilej. Uredništvo se je za to priložnost še posebno potrudilo, da ga bodo rojaki pravočasno prejeli in da bo njegova vsebina ter oprema kar najlepša.

Zanimanje za koledar je letos izredno. Po njem povprašujejo tudi doma, da ga potem pošiljajo svojem v bližnje in daljše dežele kot tople novoletni pozdrav iz domovine. Vsem, ki jih bo dosegel, bo koledar približal Slovenijo in Jugoslavijo z zanimivim čitvom — z reportažami, članki, leposlovnimi sestavki in s pesmimi na 288 straneh z 212 črno-belimi in štirimi barvnimi fotografijami.

Na naslovnici in zadnji strani ovitka sta umetniški reprodukciji: Pirana in istranske — delo slikarja Mihe Maleža. Njegove so tudi barvne reprodukcije Portoraja, Sibenika, Dubrovnika in Korčule. Letos je uredništvo želelo s članki in slikami zlasti poudariti razvoj turizma v Jugoslaviji v zadnjih letih; koledar uvaja 13 velikih fotografij — avijonskih posnetkov najlepših jugoslovanskih območij letovišč in otokov. Tudi letos bomo v koledarju reportažo »Novo v slovenskih krajih«, gledamo fotografije z letošnjega obiska naših rojakov v domovini. Silkovno so prikazane razne vrste športa v Sloveniji. Lovci in ribiči bodo z zanimanjem brali o lovu in ribolovu v Sloveniji in Hrvaški. Za mnoge bodo zanimive reportaže o Škofji Loki, Suhi Krajini, Kočevski in o Savinjski dolini. Nekateri članki imajo tudi povzetke v angleščini.

### Reorganizacija mreže obrtnoizobraževalnih centrov

S šolskim letom 1962/63 je bila uveljavljena občutna sprememba mreže obrtnoizobraževalnih centrov v okraju Ljubljana. O Centru strokovnih šol za Bežigradom, ki izučuje nič manj kot 49 različnih poklicev, smo že poročali.

Drugi pomembni center za izobraževanje obrtne mladine je na Viču, kjer sprejemajo kovinarje za 28 različnih poklicev, a predvsem so tu ključavnice različnih imen, avtokleparji in kovinostrojarji. Gradbinci imajo svoj dom na Titovi cesti 98a in grafiki v bivšem Domu Titove mladine v Mostah. Kovinarji za občini Domžale in Kamnik imajo možnost, da se izučijo v Domžalah, sedarje in Jermerjarje pa sprejemajo tu iz vse Slovenije. Živilska stroka ima svoj sedež v Mariboru; pečarji in keramiki so v Zalcu; čevljarji iz vse Slovenije v Zireh; urarji, zlatarji, juvelirji, gravirji, pečarji, optiki in vrtnarji v Celju. Posrebi velja omeniti, da imajo učenci iz Trbovelj, sporazumno z učnimi delavnicami, možnost, da se vpišejo na Industrijsko kovinarsko šolo v Trbovljah.

Težimo k temu, da bi se postopno in v danih pogojih razvile in sedanjih centrov poklicne šole, kar pa je vsekakor dolgotrajnejši proces. V. D.

Branci bodo obiskali slovenskega Parizana — slikarja Vena Pilonia, hodil bodo po poteh dolnjekorojskega Janeza Karla Planinška, ki je dolga leta živel med Eskimi in postal celo njihov poglavar. Tu najdemo še življenjske zgodbe vidnih ameriških Slovencev, neumornih družtenih in kulturnih delavcev.

Z zgodovino NOB bo treba vključiti tudi poglavje o velikih moralnih in gmetni pomoči ameriških Slovencev v letih 1942/43, ko so se s tem namenom združili v Jugoslovanski pomožni odbor SANS in v Slovenskem narodnem kongresu. O tem govorita dva članka v koledarju. Sestavki v tem delu koledarja so važni prispevek k zbiranju gradiva za zgodovino slovenskih izseljencev, ki so dali pomembno delež h graditvi dežele, v kateri živijo.

Slovenski izseljenski koledar 1963 bo še bolj kot doslej zbližal rojake v vseh domovinah.

## Priručniki za geologijo

Slovensko geološko društvo sporoča vsem tov. profesorjem, ki poučuje geologijo na gimnazijah in učiteljskih, da obstoja sledeča literatura:

1. strokovna: Geologija — članki in razprave, knjiga I., II., III., IV., V., VI., VII. Prvi jugoslovanski geološki kongres 1963.

2. pomožna: Zgodovina Ljubljane 1. zv., Mladi geolog 1., 2., 3. zv., Ramovš: Zemlja skozi milijone let.

Seidel: Kamniške ali Savinjske Alpe, Seidel: Zlatenska ploča, Melik: Slovenija.

Društvo prireja v sezoni (november-april) strokovna predavanja, ki so redno napovedana v dnevnem tisku, ter 2-3 ekskurzije v izbran teren. Tudi ekskurzije so napovedane v dnevniki. Vsak prosvetni delavec je kot udeleženec dobrodošel.

Da bi se pouk geologije poživljal in dvignil, je društvo pripravljeno, da na željo šol pripravi zbirke po 38 diapozitivov. Šole, ki žele nabaviti tako zbirko, naj seki pošljejo naročnico na naslov: Slovensko geološko društvo, Ljubljana, Askerčeva 20, Mineraloški inštitut. Cena bo predvidoma 10.000 dinarjev.

Geologijo naročite pri Geološkem zavodu, Ljubljana, Parmova 12.

Cena je:

|              | broširano | platno usnje vezano |
|--------------|-----------|---------------------|
| 1. knjiga    | —         | 1400                |
| 2.-5. knjiga | 500       | 1000                |
| 6. knjiga    | 1000      | 1500                |
| 7. knjiga    | 2000      | 3400                |

## Potovanja prosvetnih delavcev v inozemstvo

Komisija za stike s tujino pri Centralnem odboru Sindikata prosvetnih in znanstvenih delavcev Jugoslavije pripravlja v času semestrskih počitnic naslednja potovanja za naše članke:

ITALIJA — GRČIJA — Zvezna republika NEMCIJA.

Skupine bodo odpotovale v navedene države:

1. V Italijo — 19. I. 1963 ob 16.02 (odhod vlaka iz Beograda),  
31. I. 1963 ob 13.22 (povratak skupine v Beograd).  
2. V Grčijo — 26. I. 1963 ob 0.20 (odhod vlaka iz Beograda),  
3. II. 1963 ob 19.30 (povratak skupine v Beograd).  
3. V Münchnu — 27. I. 1963 ob 14.18 (odhod vlaka iz Beograda),  
4. II. 1963 ob 23.50 (povratak skupine v Beograd).

Cena za posamezno potovanje znaša:

Italija 46.500 dinarjev  
Grčija 42.000 dinarjev  
München 46.500 dinarjev  
V navedenih cenah je vračunano:

viziranje potnih listov; vozna karta od naše meje do mesta stanovanja v tujini in nazaj do naše meje; pol-penzion v Grčiji in Italiji (stanovanje, zajtrk in večerja — brez kosila) oziroma popolna oskrba v Münchnu (stanovanje in trije dnevni obroki); vstopnina v muzeje in galerije; po dva izleta v Grčiji (Peloponez in Delfe) oziroma v Münchnu (nemške Alpe in Dachau); v Italiji bodo udeleženci potovanja obiskali: Benetke, Firenze, Rim, Neapelj in Pompeje; vsak udeleženec bo dobil izplačano vsoto za svoje lastne potrebe in to: za Italijo cca 6000 lir, za Grčijo cca 250 drahem in za München 80 marke.

Prijave za ta potovanja je treba takoj poslati na naš naslov (Sindikata prosvetnih in znanstvenih delavcev Slovenije, Ljubljana, Dalmatinova 4), najkasneje pa do 24. novembra 1962.

V prijavi je potrebno navesti naslednje podatke prijaviteljenca: ime in priimek; dan, mesec, leto rojstva; ime očeta in matere in dekliški priimek matere; zakonsko sta-

nje (navesti datum poroke); zvanje; točen naslov stanovanja in točen naslov ustanove, kjer je prijavitelj član zaposlen; ime zakonskega druga; lastnorčni podpis prijaviteljenca.

Prijava mora imeti priporočilo oziroma mnenje sindikalne podružnice, katere član je prijavitelj.

Ko bo prijavitelj dobil obvestilo, da je sprejel v skupino prosvetnih delavcev za eno od navedenih potovanj, bo moral takoj nakazati znesek 5000 dinarjev, kot predujem na naslov: Komisija za veze s inostranstvom Sindikata prosvetnih in znanstvenih delavcev Slovenije, Beograd — in tekoči račun številka: 161-18-3-879. Ta predujem se ne vrne prijavitelju, če odstopi od potovanja.

V Grčijo in Italijo bo potovala skupina s 40 člani, v München pa skupina s 15 članov (iz vseh republik).

Republični odbor Sindikata prosvetnih in znanstvenih delavcev Slovenije



Motiv iz novega slovenskega filma »Peščeni grad«. Ilustracija je iz 2. številke Ekрана 62 — revije za film in televizijo, ki je pravkar izšla

časa, da bi le-ta podrla pravilno časovno in vsebinsko sorazmerje pri obravnavanju ostale snovi. Resnica pa je, da se slavist srečuje v svoji vsakodnevni praksi v šoli s problemi, ki zadevajo prav ti dve področji vzgoje. Dejstvo je tudi, da se je že doslej moral ustavljati ob problemih filma in gledališča, čeprav to ni bilo zakonjeno v učnih načrtih, kajti ob teh vprašanjih so interesi sodobnega mladega človeka

stičnih točkah filmske in gledališke umetnosti in ob razlikah med obema umetnostima. V tem poglavju naj se dijaki seznanijo predvsem z estetskimi in tehničnimi pogoji filma in gledališča. Poudarek mora sloneti na časovno-prostorski in vizualno-auditivni skupnosti obeh umetnosti in na njihovem kolektivnem doživetju in na tehničnih terminih, ki so enaki v gledališču in pri kinu. Razlike med obema umet-

dene mladina pri obiskovanju gledaliških in filmskih predstav. Zato se ne sme spremeniti v neko novo obveznost za dijaka. Ostati mora spontana manifestacija želja in ho tenj mladega človeka. To pa bo možno doseči s tem, da bomo razbili ozki šolski okvir in poiskali obe umetnosti tam, kjer jih lahko najdemo: v gledališču in v kinematografski dvorani. Če v šoli obravnavamo roman, preberemo tiste zna-

V času, ko s številnimi reformami urejamo naše šolstvo, je poseben problem učna knjiga. Učbenikov že od nekdaj ni bilo preveč, reforma pa je skoroda v celoti prizadela izdajanje učbenikov, ker je marsikje prišlo do večjih sprememb. Pri nekaterih predmetih so stvari bile take narave, da starih učbenikov preprosto niso mogli več uporabljati, drugod pa učbenikov niso več tiskali, ker so čakali na skromne spremembe. Knjig ni bilo, pouk pa je moral teči naprej.

Nobenega predmeta ta stvar ni tako prizadela kot materinščino na srednji stopnji. Cele generacije dijakov so šle skozi srednje šole, ne da bi imele v rokah vsaj tistih nekaj tradicije, ki smo jo ustvarili od ljudskih mojstrov in Trubarja sem. Trubarju je bil učbenik materinškega jezika na prvem mestu, rneš čas pa ga je postavil na zadnje.

V taki katastrofalni situaciji, ki vrhu vsega nima prav nobene svetle perspektive, se je pojavil izbor slovesnih del naših piscev do vključno moderne in v eni sami knjigi zajel več kot tisočletno leposlovno izročilo. Kakor je ta priručnik ob našem kritičnem stanju dobrodošel, nam koncept, ki ga izkazuje omenjeni izbor, vzbuja pomisleke, čeprav ne gre zanikati, da z neke določene strani ta koncept pomeni novost.

Sestavljalci novega slovenskega berila so pri delu uporabili nov princip, ki uveljavlja izbor avtorjev po literarni zgodovinski pomembnosti in estetski vrednosti. Tako naj bi v knjigo prišli tisti pisci, ki so opravili pomembno zgodovinsko vlogo v razvoju našega jezika in slovstva ne glede na to, kolikšna estetska vrednost danes še ima njihovo delo, in pa avtorji visokih literarnih kvalitete. Ta princip, ki ga pa niso uporabljali dosledno, naj bi jim omogočil radikalno selekcijo v starih učbenikih in jim pomagal sestaviti minimalno število imen, kjer bi odpadlo vse, kar nima najvišje ocene, predvsem najvišje estetske ocene, medtem ko pa se je princip pomembnosti mestoma zelo ali celo povsem izgubil. Edini uspeh tega prizadevanja je skromnost izbora.

Vsakomur je jasna estetska vrednost naše literature v starejšem obdobju, od začetkov do Vodnika in Linhart, ker mu je ostala v zavesti podoba neenakega boja naših ustvarjalcev, ki so skozi stoletja gradili našo književnost, redkokdaj pa bi si upali vso literaturo do Vodnika stisniti na petnajst strani in pri tem izpustiti vso ljudsko pesem, katere pomen za naš kulturni razvoj ne

more nihče zanikati in ki poleg vsega ostalega predstavlja še posebno estetsko kategorijo, brez katere ni mogoče v celoti in znanstveno razlagati razvoja besedne umetnosti.

Trubar, Krelj, Dalmatin, Bohorič, Kastelic, Svetokriški, Hipolit in Pohl in so v knjigi prisotni zgolj formalno s kratkim odlomkom. Tako je šele Vodnik prvi avtor, ki je zastopan zadovoljivo, umetniško pomembnejši Linhart se ni mogel rešiti dveh z znanih odlomkov iz Mleke in Matička.

Razumljivo je, da je Prešeren dobil v knjigi osrednje mesto in da zato v knjigi najdemo vse, kar bistveno določa ta veliki fenomen naše literature. Celo Pismono staršem je tu. Problem izbora je bil pri Prešernu sorazmerno lahko rešljiv, ker pesmi v primerjavi s prozo ne zahtevajo veliko prostora. Zato so pesniki skozi vso knjigo prisotni, medtem ko pa se je pri pisateljih začel boj za prostor. To vidimo pri realisti, katerih proza je v celoti preskromno zastopana. Pretirano skromen je tudi sestav imen. Poleg Trdine, Levstika, Jurčiča, Stritarja, Kersnika in Tavčarja ne pogrešamo zgolj Detele in Maslija, ampak gre tu še za vrsto imen post realizma,

od Govekarja, Kvedrove, Kraigherja do Finžgarja. To sodi sicer v okvir osnovnega koncepta, ki pa ni bil vedno najbolj primeren, vprašanje je, koliko je bilo to smotno ravno za šolsko rabo.

Poglavitno tehnost so sestavljavci prisodili slovenski moderni, saj slaba polovica knjige pripada nji. Obseg je v primerjavi z ostalimi bogat in skoroda rezultat posebne naklonjenosti. Tu so Kete, Murn, Cankar in Zupančič. Štirje stebri, doma enakovredni v umetniškem pojavu in vseskozi suverene literarne osebnosti, ki jim gre, kar jim je izbor odmeril, in še kaj več, ker je Murn pravzaprav edini, ki je v svoji pojavi neokrnjen. Zelo blizu mu je Zupančič, Kette pa je bil pri Prešernu sorazmerno lahko rešljiv, ker pesmi v primerjavi s prozo ne zahtevajo veliko prostora. Zato so pesniki skozi vso knjigo prisotni, medtem ko pa se je pri pisateljih začel boj za prostor. To vidimo pri realisti, katerih proza je v celoti preskromno zastopana. Pretirano skromen je tudi sestav imen. Poleg Trdine, Levstika, Jurčiča, Stritarja, Kersnika in Tavčarja ne pogrešamo zgolj Detele in Maslija, ampak gre tu še za vrsto imen post realizma,

Ko se ob zadnji strani prve knjige Slovenske književnosti, izbora del in odlomkov našega slovstva do moderne zamislimo, se nam vsiljuje vrsta velikih in drobnih vprašanj, to tem bolj, ker gre za resnično nov poskus te vrste pri nas. Priznati moramo, da do danes še nismo sestavili nobene kompletne antologije, ki bi nas v celoti reprezentirala doma in v svetu. Delo je omejeno le na poezijo, v celotnem konceptu pa se je stvar pojavljala samo v šolskih priručnikih. To velja tudi za zadnji izbor, ki je izšel na priporočilo Sveta za šolstvo LRS. Seveda je moral novi priručnik upoštevati zahteve šolske reforme, ni pa jasno, da katere mere je ta izbor hotel biti priručnik za pouk slovenskega jezika. Zdi se, da je upošteval je ožje področje literarne zgodovine, v manjši meri literarno teorijo, za ostalo delo v okviru tega predmeta pa je predavatelj postavil ob zid, saj morata skozi štiri leta (kasneje tri!) gultati tistih nekaj tekstov za vsako priložnost, čeprav naša literatura ne skopari z bogastvom motivov, oblik in posebnosti, kar vse bi bilo potrebno pri pouku. Zato naj med ugovore postavim tudi misel, zakaj je bilo treba vso slovensko literaturo strpati v

dve knjigi, od katerih je ena k sreči celo izšla.

Preprosto lahko ugotovljamo, da omenjeni izbor kot učno pomagalo ni prinesel rešitve, rešuje zgolj mučno situacijo, pa še to le na pol, ker je vprašanje druge knjige mnogo bolj vrtoglavo. Skoda je torej, da smo za začetek reformnega obdobja dobili osiromašen primer učnega pomagala, ki se je namerno izognil vsem pozitivnim stranem starih in starejših učbenikov in na zelo neolski način obšel šolo.

Strinjali bi se s poskusom novega izbora, če ne bi izšel kot nezaključena namenska knjiga za šolo, ampak kot celotna antologija splošno kulturnega značaja. Prav in lepo bi bilo, kot bi to pot eksperiment opravili izven šole in po opravljenih javnih procedurah dali šoli knjigo, primerno šolskemu delu, knjigo, ki bi prinesla to, kar dijak pri šolanju na srednji stopnji rabi. Stristo strani golega teksta je premalo za tisočletno narodovo literarno prizadevanje, premalo pa tudi za poglobljanje vanjo v treh oziroma štirih šolskih letih. Zalostno in karakteristično hkrati pa je, da po 16 letih svobodnega znanstvenega in pedagoškega dela naš srednješolcev za svoj materini jezik nima niti toliko učnih pomagal kot za nemščino, angleščino in francoščino.

Nihče pa ne more trditi, da med nami ni ljudi, ki bi ne zmogli prepotrebnege dela.

A. Aleš

## Slovensko berilo za srednje šole

# Kolegici v zahvalo in priznanje

V soboto 3. novembra t. l. smo se na osnovni šoli v Zalcu poslovili od nje, naše Mate Rainer, ki odhaja v zaslužni pokoj po 38 letih službovanja. Ko je nastopila svojo prvo službeno pot v Tepanju kot mlada učiteljica je njen korak spremljalo mnogo obetov, načrtov, upov, pripravljenosti in hrepenenja: mladina čaka, pohitela je treba! Tudi sedaj, po toliko letih uspešnega dela, je ob zvonjenju takoj pohitela v razred: mladina čaka! Pri svojem delu je neumorna. Kot predmetna učiteljica za slovenski jezik, je znala ne samo naučiti zahtevno učno snov, ampak mnogo več: svojo ljubezen do materinega jezika je delila otrokom in jo skupno z njimi večala, bogatila in gojila. Da, ta njen

zaklad je neizčrpen! Kolikokrat je rešila vprašanje primerne pesmi ali igrice ob raznih praznikih tako: napisala jo je sama. Uspeh ni nikoli izostajal. Njene pesmi najdemo v Savinjskem zborniku in drugod. Vesele, žalostne, resne, šaljive, otroške. Med NOB je bila preganjan v Srbiji. Vrnila se je in s podvojeno voljo nadaljevala delo med mladino. V vsem svojem službovanju je vneto in uspešno sodelovala pri mnogih organizacijah in vzpodbujala k delu tudi druge. Tudi v kolektivu je kot dobra pedagoginja skrbela za razvoj pravega tovarišstva. Njeno mentorsko delo mlajšim kolegom in kolegicam je bilo polno dobrih izkušenj iz prakse in

je padalo kot seme na rodovitna tla. Kadar smo trli najtrše orehe, je znala preudarno razsoditi in prispevati svoj



veliki delež, da je bila rešitev hitrejša, dobra in pravilna. S svojo humoristično žilico je dostikrat priklicala smeh tudi na najbolj resne obraze. Zopet je posijalo sonce, delo je bilo lažje, uspehi večji. Vem, da ji danes vsi bivši kolegi in kolegice z njenih prejšnjih službenih mest v Tepanju, Braslovčah, na Polzeli žele z nami iz Zalcu, da bi se mnogo let v zdravju in zadovoljstvu uživala svoj zaslužni pokoj, nas pa bodrila, vzpodbujala in nam po svojih močeh pomagala pri delu z mladino in za mladino.

## OGLAS ZA ŽENITEV

Uredništvo PD je prejelo naslednji dopis:  
V Prosvetnem delavcu želim objaviti oglas s ponudbo za ženitev: »Prosvetna delavka, visoka, 30 let, išče onega največjih prosvetnih delavcev.« — Stanka Pečnak, Petrovče 67 — pri Celju.

# Jubilej Ivanke Zupančič

Jubilantka se je rodila pred 80 leti 16. novembra 1882 v Kranjski gori. Po treh letih ljubljanske višje dekliške šole s pedagoškim oddelkom je odšla v Gorico, kjer je l. 1901 dovršila učiteljske študije.

Reakcionarnemu političnemu režimu na Kranjskem se ni udejnovala, saj se je zadovoljila z učiteljskim dekretom za samotni šenvid pri Planini na Kozjanskem. Ljudje so hitro vzpodbujali učitelico, ki je izven šole zbirala odrasla dekleta k ročnemu delu, petju in branju knjig. Leta 1908 se je preselila v trdno slovenski, napredni trg Smarje pri Jelšah, kjer je v 14 letih najzgodnejše delavnosti skozi njene razrede mnogo dajanje pomembnih javnih delavcev. Tu se je vodilno udeleževala zlasti v dramskem in pevskem odseku Čitalnice ter v njeni knjižnici. Poučevala je tudi na obrtni in trgovski nadaljevalni šoli, za kar se je kvalificirala v posebnem tečaju. Težko se je ločila od Smarja, ko je leta 1922 postala upraviteljica mestne dekliške osnovne šole v Celju.

To celjsko šolo je vodila 15 let — do svoje upokojitve leta 1937. S svojim velikim taktom je znala učno osebo na šoli povezati v harmoničen kolektiv ter ga pedagoško in metodično usmerjati po sodobnih načelih, ki so v središču pouka in vzgoje postavljala človeka in njegovo blaginjo.

## -PROSVETNI DELAVEC

List izdaja Republiški odbor Sindikata prosvetnih in znanstvenih delavcev LRS — Izhaja štirinajstrednjo med šolskim letom — Ureja uredniški odbor — Odgovorni urednik Drago Ham — Naslov uredništva: Ljubljana, Kopitarjeva 2 — Telefon uredništva: 33-722, int. 363 — Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1 — Telefon uprave: 22-284 — Poštni predal: 355-VII — Letna naročnina 400 din, za šole in ustanove 700 din — Stev. tek. rač.: 600-14/3-140 — Tiska CZP — Ljudska pravica.

Z uspehi si je šola, na kateri je poučevala tudi pesnica Anica Černejeva, pridobila najlepši sloves.

Leta 1929 se je udeležila metodičnega tečaja, ki ga je berlinski Centralni inštitut za pouk in vzgojo priredil v Hamburgu in Lübecku. Njegov namen je bil, inozemske učitelje in profesorje praktično seznaniti z »delovno šolo«. Kasneje je prepotovala še več evropskih držav.

Tovarišica Zupančičeva je poirtvovalno delala v odborih mnogih celjskih humanitarnih organizacij in socialnih ustanov, ki so pomagale predvsem otrokom. Znatna je njen delež pri organizaciji dnevnih otroških zavetlišč v Celju in kolonij v Bakarcu in Vitanju. Mnogo let je bila aglina podpredsednica Učiteljskega društva za celjski okraj.

Kot upokojenka je preživela mnogo dobo okupacije. Takoj po osvobo-

ditvi spomladi 1945 je v prvem učiteljskem tečaju v Celju z veseljem poučevala specialno metodiko in vodila učne hospitacije. Se več let je neutrudno delala kot predsednica celjskega Rdečega križa. Za to in prejšnje svoje humano delo je 1954 prejela zlato medaljo RK.

Jubilantka se je vedno zanimala za napredek našega šolstva. Močno je povezana z bivšimi delovnimi tovarišicami in s hvaležnostjo čuti ljubljene, ki jo z njo obdajajo tisoči nekdanjih učenk in učencev.

Ob svojem lepem jubileju se tovarišica Ivanka lahko z mirnim zadovoljstvom ozre po opravljenem delu. Storila je neskončno več kot le svojo dolžnost.

Vzgledni prosvetni delavci, tako zelo zaslužni za Celje in Smarje, še dolgo vrsto sončnih let!

F. R.

## V ZALOŽBI

### »Biblioteka prosvetnih radnika Jugoslavije«

JE IZŠLA KNJIGA

#### »ŠKOLA I DRUŠTVENA SREDINA«

V knjigi je zbrano gradivo z mednarodnega posvetovanja prosvetnih delavcev, ki ga je v oktobru 1961 organiziral Centralni odbor Sindikata prosvetnih in znanstvenih delavcev Jugoslavije na temo »Sodelovanje šole in družbenega okolja«.

Razen pozdravnega govora udeležencem posvetovanja, ki ga je imel sekretar Zveznega izvršnega sveta za prosveto in kulturo Krste Crvenkovski, prinaša knjiga referat Milana Mirkovića, predsednika Centralnega odbora Sindikata prosvetnih in znanstvenih delavcev Jugoslavije, razen tega pa še 36 drugih referatov tujih in domačih udeležencev posvetovanja.

Priporočamo šolam, prosvetnim ustanovam, prosvetnim in znanstvenim delavcem, da si to pomembno knjigo nabavijo za svoje knjižnice. Knjiga bo koristila zlasti tistim, ki delajo v osnovnih šolah — v nji bodo našli bogat priročnik izkušenj s področja sodelovanja šole in družbenega okolja.

Cena knjigi je samo 400 din.

Naročila je treba poslati na naslov: Biblioteka prosvetnih radnika Jugoslavije, Beograd, Kralja Milutina 66, tek. rač. pri Narodni banki v Beogradu: 101-18-3-856, z oznako »Pretpłata na knjigo Škola i društvena sredina«.

V naročilu napišite čitljivo svoj naslov.

Za poglobitev dela prebirajte publikacije

### Male pedagoške knjižnice

1. Gustav Šilih: UČNA NAČELA NAŠE ŠOLE
2. Jože Širec: NESTANDARDIZIRANI UČNI TESTI ZA KEMIJO
3. Vladimir Cvetko: ENO LETO IZVAJANJA NOVEGA ZAKONA
4. Milan Dolgan: PRIPRAVE IN REZULTATI DVEH DRAMATIZACIJ
5. Fistrovič-Kordaš: TUJI JEZIKI IN OTROCI
6. Marija Švajger: JEZIKOVNE IGRE (pred izidom)
7. Venceslav Čopić: METRSKI SESTAV IN UČNO NAVODILO (pravkar izšlo)

Knjige dobite v vseh knjigarnah ali pa jih naročite naravnost pri DRŽAVNI ZALOŽBI SLOVENIJE — Ljubljana, Mestni trg 26.

## ŠOLE, VZGOJNE USTANOVE!

Za moderen pouk telesne vzgoje in za organizacijo počitniške dejavnosti vam nudimo:

- najkvalitetnejše telovadno orodje
- vse vrste športnih rekvizitov
- vse vrste športnih oblačil
- vsa zimsko športno opremo
- opremo za otroška igrišča

Posebno vas opozarjamo na znižane cene mladinskih smuč. Telovadno orodje, smuči in opremo za otroška igrišča vam dobavimo po tovarniških cenah.

Vse pošiljke odpremo na naše stroške do vaše železniške postaje.

Za vsa vaša cenjena naročila se priporoča

## TRGOVSKO PODJETJE

### »Slovenijasport«

LJUBLJANA, MESTNI TRG 10

## Turistično in avtobusno podjetje »KOMPAS«

prireja za prosvetne delavce in njihove svojce naslednje izlete:

### • Silvestrovanje v Parizu in Budimpešti

zaključek prijav 28. novembra

V januarskih počitnicah:

### • 8-dnevno potovanje z vlakom na Sicilijo

### • 6-dnevno potovanje z avtobusom v Rim in Firenze

zaključek prijav 25. decembra

## KOMPAS

Turistično in avtobusno podjetje Ljubljana

## SEMESTRALNE POČITNICE

## izkoristite za prijeten izlet

## KOMPAS

VABI NA

### 9-dnevni izlet na SICILIJO

### 6-dnevni izlet v RIM

Oba izleta sta izključno namenjena prosvetnim delavcem. Programe in ostale informacije zahtevajte v poslovalnicah KOMPASA v Ljubljani, Mariboru, Celju, Sentilju, na Jesenicah, Bledu, v Postojni, Sežani, Kopru, Piranu, Portorožu, Opatiji, Zagrebu, Sisku in Dubrovniku.



## Založba Mladinska knjiga

# Razprodaja 1962

| Naslov knjige                                     | Stara cena | Nova cena |
|---------------------------------------------------|------------|-----------|
| Smit: KDO ŽIVI V TEJ HISICI, br. . . . .          | 490        | 100       |
| Matošec: NEUBOGLJIVI ROBOT, krt. . . . .          | 670        | 300       |
| Fischer: TACKA, br. . . . .                       | 580        | 100       |
| Fischer: ROJSTNI DAN, br. . . . .                 | 590        | 100       |
| Fazio: SREČNI LEV, ppl. . . . .                   | 420        | 200       |
| Zagorski: PISMA NA MOJ NASLOV, krt. . . . .       | 840        | 200       |
| Peroci: BRESKVE, br. . . . .                      | 540        | 200       |
| Vogelnik: BABICA JE NAJMLAJŠA, krt. . . . .       | 790        | 200       |
| Jurca: OKOLI IN OKOLI, krt. . . . .               | 550        | 290       |
| Martić: DECEK IN GOZD, krt. . . . .               | 550        | 200       |
| Tuwim: LOKOMOTIVA, krt. . . . .                   | 520        | 300       |
| Maršak: BAJKE IZ BALALAJKE, krt. . . . .          | 800        | 500       |
| Lofting: CIRKUSKI VOZ DR. DOLITLA, krt. . . . .   | 625        | 300       |
| Pavičič: KRESNICE, krt. . . . .                   | 700        | 200       |
| Maksimovič: PRAVLJICA O ENODNEVNICI, krt. . . . . | 560        | 200       |
| Winkler: KOLESAR MATEJKO, krt. . . . .            | 590        | 300       |
| Čapek: O PSICKU IN MUČI, krt. . . . .             | 520        | 200       |
| Paškin: PRAVLJICE, ppl. . . . .                   | 590        | 300       |
| Vitez: BELI LEV, krt. . . . .                     | 700        | 200       |
| SVEDSKA PRAVLJICE, ppl. . . . .                   | 600        | 500       |
| NORVEŠKE PRAVLJICE, ppl. (I. II.) . . . . .       | 2000       | 1600      |
| NOVOGRŠKE PRAVLJICE, ppl. . . . .                 | 980        | 600       |
| PANCATANTRA, ppl. . . . .                         | 850        | 550       |
| LETECA LADJA, ppl. . . . .                        | 730        | 500       |
| HRVASKE PRAVLJICE, ppl. . . . .                   | 950        | 600       |
| ČRNSKE PRAVLJICE, ppl. . . . .                    | 850        | 550       |
| MADŽARSKE PRAVLJICE, ppl. . . . .                 | 970        | 600       |
| CIGANSKE PRAVLJICE, ppl. . . . .                  | 790        | 500       |
| KITAJSKE PRAVLJICE, ppl. . . . .                  | 890        | 600       |

### KNJIGE ZA MLADINO

|                                              |     |     |
|----------------------------------------------|-----|-----|
| Boguszewska: ZA ZELENIM NASIPOM, br. . . . . | 475 | 200 |
| Lindgren: ERAZEM IN POTEPUH, krt. . . . .    | 580 | 300 |
| Manrois: DEBELINI IN SUHOKRAKI, krt. . . . . | 490 | 200 |
| Albrecht: NEKOČ POD GORJANCI, ppl. . . . .   | 960 | 200 |
| Adamčič: OTOK GALEROV, ppl. . . . .          | 460 | 100 |
| Parun: CUDEZNA SKRINJA, krt. . . . .         | 780 | 200 |
| Šuh: NEVIDNE PASTI, krt. . . . .             | 580 | 200 |
| Stenfaßson: ESKIMO KEK, krt. . . . .         | 480 | 200 |
| Kenneth: VETER V VRBJU, krt. . . . .         | 800 | 300 |

|                                                         |      |      |
|---------------------------------------------------------|------|------|
| Majerov: AFRISKI UTRINKI, krt. . . . .                  | 850  | 300  |
| Matošec: PO SLEDI LADJSKEGA DNEVNKA, ppl. . . . .       | 1490 | 200  |
| De la Mare: TRI KRALJEVE OPICE, ppl. . . . .            | 795  | 350  |
| Sutcliffe: SCITNI OBROČ, ppl. . . . .                   | 650  | 300  |
| Bulajić: KRILATA KARAVANA, krt. . . . .                 | 585  | 100  |
| Beljajev: ZVEZDA KEC, krt. . . . .                      | 550  | 100  |
| Peisson: EDGARJEVO POTOVANJE, br. . . . .               | 1250 | 200  |
| Mukerdži: SIRDAR, ppl. . . . .                          | 410  | 200  |
| Bevk: RAZBOJNIK SALADIN, krt. . . . .                   | 485  | 200  |
| Durian: ROBBER, krt. . . . .                            | 405  | 200  |
| Staničič: MALI MORSKI ROPAR, krt. . . . .               | 495  | 200  |
| Krätky in Sedý: TORPEDOVKA, br. . . . .                 | 810  | 200  |
| Svajncr: IZNAJDI TELJ, krt. . . . .                     | 390  | 100  |
| Bevk: SPODOBNO SE OBNAŠAJI, krt. . . . .                | 150  | 100  |
| Bruckner: VRABCE MOSTVO, ppl. . . . .                   | 560  | 200  |
| Nikolić: PRSTAN Z ROZO, br. . . . .                     | 440  | 100  |
| Askenazy: KAKO SVA ISKALA SREČO, krt. . . . .           | 650  | 200  |
| Pahor: MLADOST NA KRASU, krt. . . . .                   | 350  | 200  |
| Malenšek: TECUMSEH, ppl. . . . .                        | 975  | 200  |
| Ocvirk: SMEH V KLAJZURJI, br. . . . .                   | 890  | 200  |
| Jirsak: LUNINI OTROCI, krt. . . . .                     | 690  | 200  |
| Čapek: DASENKA MINDA, krt. . . . .                      | 490  | 100  |
| Gruden: NA KRASU, krt. . . . .                          | 290  | 100  |
| Behounek: BRODOLOMCI V VESOLJU, br. . . . .             | 590  | 100  |
| Lem: MAGELLANOV OBLAK, ppl. . . . .                     | 790  | 200  |
| Nekrasov: PRIGODE KAPITANA VRUNGLA, br. . . . .         | 190  | 100  |
| Vrečko: DRAMA V VESOLJU, br. . . . .                    | 190  | 100  |
| Kästner: 55. MAJ, br. . . . .                           | 200  | 100  |
| Kästner: 55. MAJ, ppl. . . . .                          | 400  | 300  |
| Larri: KARIK IN VALJA I. II., br. . . . .               | 400  | 200  |
| Larri: KARIK IN VALJA I. II., ppl. . . . .              | 800  | 400  |
| Montgomery: KARKAZU, br. . . . .                        | 260  | 100  |
| Montgomery: KARKAZU, krt. . . . .                       | 400  | 200  |
| Vrečko: DRAMA V VESOLJU, br. . . . .                    | 190  | 100  |
| Kassilj: CAROBNA DEZELA SVAMBRANJA I. II., br. . . . .  | 400  | 200  |
| Kassilj: CAROBNA DEZELA SVAMBRANJA I. II., krt. . . . . | 800  | 400  |
| Belev: PLANINA PIRIN PLANINA, ppl. . . . .              | 560  | 100  |
| Ruh: MIMO DNEVNEGA NAČRTA, krt. . . . .                 | 380  | 100  |
| Daudet: ZASTAVONOSA, ppl. . . . .                       | 2200 | 1500 |
| Vošnjak: CRNA KRI, krt. . . . .                         | 1790 | 900  |

|                                               |     |     |
|-----------------------------------------------|-----|-----|
| Kvedrova: VELIKI IN MALI LJUDJE, ppl. . . . . | 790 | 200 |
| Koš: VELIKI MAK, krt. . . . .                 | 490 | 100 |
| Pahor: KRES V PRISTANU, krt. . . . .          | 650 | 350 |

### KNJIGE ZA VSAKOGAR

|                                                   |      |      |
|---------------------------------------------------|------|------|
| Askenazy: INDIJANSKO POLETJE, br. . . . .         | 340  | 100  |
| Askenazy: INDIJANSKO POLETJE, krt. . . . .        | 540  | 200  |
| Jerome: TRIJE MOJZE SE KLATJO, br. . . . .        | 380  | 100  |
| Jerome: TRIJE MOJZE SE KLATJO, krt. . . . .       | 580  | 400  |
| Radenkovič: DRŽAVNIKI NAŠIH DNI, br. . . . .      | 400  | 100  |
| Radenkovič: DRŽAVNIKI NAŠIH DNI, krt. . . . .     | 490  | 200  |
| Fitzgerald: VELIKI GATSBY, br. . . . .            | 300  | 200  |
| Fitzgerald: VELIKI GATSBY, krt. . . . .           | 500  | 400  |
| Radenkovič: POLITIČNI TESTAMENT, br. . . . .      | 400  | 100  |
| Radenkovič: POLITIČNI TESTAMENT, krt. . . . .     | 600  | 200  |
| Pourtales: CHOPIN ALI PESNIK, br. . . . .         | 400  | 100  |
| Pourtales: CHOPIN ALI PESNIK, krt. . . . .        | 600  | 200  |
| Godina: SPOMINI NA PARTIZANSKA LETA, br. . . . .  | 300  | 200  |
| Godina: SPOMINI NA PARTIZANSKA LETA, krt. . . . . | 500  | 300  |
| Favrelière: ODLOCITEV V ALZIRIJI, br. . . . .     | 350  | 100  |
| Favrelière: ODLOCITEV V ALZIRIJI, krt. . . . .    | 500  | 200  |
| Wilson: MOJHI SEST KAZNJENCEV, br. . . . .        | 600  | 400  |
| Wilson: MOJHI SEST KAZNJENCEV, krt. . . . .       | 800  | 500  |
| Bäll: KRUH ZGODNJIH LET, br. . . . .              | 200  | 100  |
| Bäll: KRUH ZGODNJIH LET, krt. . . . .             | 360  | 200  |
| Tolstoj: AELITA, br. . . . .                      | 240  | 100  |
| Tolstoj: AELITA, krt. . . . .                     | 400  | 200  |
| Colette: ZELENKO ŽITO, br. . . . .                | 300  | 100  |
| Dornemann: JENNY MARX, br. . . . .                | 350  | 100  |
| Dornemann: JENNY MARX, krt. . . . .               | 600  | 200  |
| Cujkov: NA ZACETKU POTI, br. . . . .              | 600  | 200  |
| Cujkov: NA ZACETKU POTI, krt. . . . .             | 800  | 400  |
| Cerniševski: KAJ DELATI?, ppl. . . . .            | 1150 | 500  |
| Roothaert: DR. VILIMEN I. II. III., ppl. . . . .  | 4800 | 3000 |
| Neverly: LETA ZORENJA, ppl. . . . .               | 2200 | 1500 |
| Lasage: ZGODBE GILA BLASA, ppl. . . . .           | 1390 | 900  |
| Twain: ŽIVLJENJE NA MISISIPIJU, ppl. . . . .      | 2200 | 1500 |

### POLJUDNO ZNANSTVENE KNJIGE

|                                                |      |     |
|------------------------------------------------|------|-----|
| Ramov: ZEMLJA SKOZI MILIJONE LET, ppl. . . . . | 1100 | 500 |
| Bisail: EDVARD RUŠAN, br. . . . .              | 250  | 100 |

|     |                                              |      |      |
|-----|----------------------------------------------|------|------|
| 200 | Adlešič: SVET SVEILOBE IN BARV, ppl. . . . . | 1950 | 1000 |
| 100 | Grabrijan: KAKO JE NASTALA SODOBNA           |      |      |
| 350 | HISA, ppl. . . . .                           | 2400 | 1500 |
|     | Kunaver: KRASKI SVET IN NJEGOVI POJAVI,      |      |      |
|     | ppl. . . . .                                 | 295  | 100  |
| 100 | Kunaver: KRASKI SVET IN NJEGOVI POJAVI,      |      |      |
|     | cpł. . . . .                                 | 395  | 200  |
| 200 | Gamov: ROJSIVO IN SMRT SONCA, br. . . . .    | 590  | 200  |
| 100 | Peierls: ZAKONI NARAVE, br. . . . .          | 800  | 400  |
| 400 | Kunaver: CERKNISKO JEZERO, br. . . . .       | 880  | 200  |
| 100 | Nikolić: POD MORSKO GLADINO, br. . . . .     | 450  | 100  |
| 200 | Vasiljev-Gušev: REPORTAŽA IZ XXI. STOL.,     |      |      |
| 200 | br. . . . .                                  | 520  | 100  |
| 200 | Cermelj: Z RAKETO V VESOLJE, br. . . . .     | 370  | 100  |
| 400 | Ramovs: GEOLOSKI RAZVOJ SLOV. OZEMLJA,       |      |      |
| 200 | br. . . . .                                  | 190  | 100  |
| 100 | Ramovs: GEOLOSKI IZLETI PO SLOVENIJI, br.    | 290  | 100  |
| 200 | Bartoli: OBISKI PRI SLOVENSКИH ZNANSTVE-     |      |      |
| 200 | NIKIH, br. . . . .                           | 790  | 200  |
| 200 | Butler: NOTRANJOST ZIVE CELICE, br. . . . .  | 790  | 200  |
| 300 | Duhovnik: POGLED V SVET KRISTALOV, br.       | 900  | 400  |
| 100 | Kostič: FIZIKA ZA KRATEK ČAS, br. . . . .    | 990  | 400  |
| 200 | Riedel: SKRIVNOSTNA BITJA GLOBOKEGA          |      |      |
| 400 | MORJA, br. . . . .                           | 550  | 200  |
| 500 | Naglič: POMORSKA SLOVENSČINA, ppl. . . . .   | 850  | 400  |
| 100 | Ramovs: GEOLOSKI IZLETI PO LJUBLJANSKI       |      |      |
| 200 | OKOLICI, br. . . . .                         | 780  | 200  |
| 100 | Sarič: GOZDNI PREBIVALCI, br. . . . .        | 240  | 100  |
| 100 | Lehman: ZIVALI SO PRISLE K NAM, br. . . . .  | 260  | 100  |
| 100 | Cermelj: CLOVEK V VESOLJU, br. . . . .       | 795  | 100  |
| 200 | Bajd: FOTOAMATER, br. . . . .                | 985  | 500  |
| 200 | Polence: NARAVA V MUZEJU, br. . . . .        | 390  | 100  |
| 400 | Želj: DVOZIVKE IN PLAZILCI, ppl. . . . .     | 1100 | 500  |
| 500 | Matjašič: IZ ŽIVLJENJA NAJMANJSIH . . . . .  | 240  | 200  |
| 100 | Želj: MORSKI SVET, br. . . . .               | 600  | 500  |
| 900 | Križanič: KRIZEM PO MATEMATIKI, ppl. . . . . | 950  | 600  |